

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

32e JAARGANG

WOENSDAG 30 JULI 1947

No. 1577

COMMISSIE VAN REDACTIE:*H. W. Lambers; N. J. Polak; J. Tinbergen;**H. M. H. A. van der Valk; F. de Vries;**J. H. Lubbers (Redacteur-Secretaris).**Assistent-Redacteur: A. de Wit.**Administratie: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Telefoon: Redactie 38040, Administratie 38340. Giro 8408.***BERICHT.****HET „ECONOMISCH-STATISTISCH KWARTAALBERICHT“.**

Het eerste na-oorlogse nummer van het „Economisch-Statistisch Kwartaalbericht“, uitgegeven door het Nederlandsch Economisch Instituut, heeft grote belangstelling getrokken. Aan die abonneés op de „E.-S.B.“, die zich nog niet van regelmatige ontvangst van het „E.-S.K.“ verzekerd, biedt de redactie gelegenheid, dit alsnog te doen; men kan voor dit doel gebruik maken van de bij dit nummer ingesloten antwoordkaart. Zoals bekend, bedragen de kosten van een abonnement op het „E.-S. K.“ voor de jaargang 1947 voor abonneés op de „E.-S. B.“ f 4,—.

INHOUD:

	Blz.
De artikelen van deze week	603
Uit buitenlandse bron	603
De vooruitzichten der Europese kolenvoorziening door <i>H. H. Wemmers Jr.</i>	604
Deskundigheid in het bezuinigen door <i>Prof. Ir. I. P. de Vooy</i>	605
Industriefinanciering door <i>Mr G. H. L. van Oordt.</i> ..	606
De scheepsbouwindustrie door <i>C. Vermeij</i>	609
Aantekeningen:	
De volkshuishouding der Verenigde Staten onder inflationistische druk. Het tweede economische rapport van de President	611
Is Oost-Europa economisch een eenheid?	613
De economische consequenties van de verdeling van Brits-Indië	614
Internationale notities:	
De steenkoolvoorziening van Europa en het Marshall-plan ..	614
De huidige rijstsituatie	615
Geld- en kapitaalmarkt	615
Statistieken:	
Bankstaten	616
Verkeer en vervoer in Nederland	617
Overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen	618

DEZER DAGEN

vervloeiende rimpelingen. De boeggolf, opgeworpen door het politieel optreden in Indonesië, heeft in de lage landen de stroom niet buiten de oevers doen treden. Zo gingen

in de Tweede Kamer de golven van het debat over de Regeringsverklaring niet hoog; de tegenstroom bleek zwak. Ook op Java en Sumatra is het, naar de eerste berichten; veeleer kabbeling dan zware deining. Het economisch leven in de streken, die thans binnen de Nederlandse gezichtseinder vallen, blijft of komt op dreef; voor vele producten komt een vaargeul naar de wereldmarkt open. Nederland heeft, na korte termijn, reeds tijd voor peiling van de internationale weerslag.

Het betreft hier inmiddels slechts een beroering van het oppervlak, dat — de plannen van Australië en Voor-Indië ten spijt — door saillantere punten wordt beheerst; het is de Marshall-gedachte, die de stroomdraad blijft bepalen. Thans vormt Duitsland, en met name het Ruhrgebied, het lastigste obstakel: terwijl de vragenlijsten betreffende de nationale economie der te Parijs vergaderde Staten reeds in zee zijn, moet de bijzondere lijst inzake de Duitse economie nog gereed komen. De kringen liepen zelfs al terug: Marshall zelf — gesteund door Harriman's conclusies na diens Europese reis — mengde zich in het Ruhrprobleem. Ondanks Parijs scheen daardoor Europa's koers toch „en petit comité“, in een driemogendhedenconferentie, te zullen worden uitgestippeld; de mededeling, dat de Verenigde Staten slechts Frankrijk wilden geruststellen, fungeerde echter als golfbreker. Slechts Generaal Clay blijft van mening, dat aldus het getij verloopt. De Engelsen verzetten inmiddels daadwerkelijk de bakens: dank zij vergroting van de voedselvoorraden en goede oogstvooruitzichten in hun zône wordt het broodrantsoen er verhoogd; de mijnwerkers in het Ruhrgebied krijgen extra voedsel voor extra prestaties.

Aan kanalisering van een eventuele dollarstroom wordt overigens ook in de Verenigde Staten zelf reeds gewerkt. Het Huis van Afgevaardigden althans zette een tweetal commissies op stapel ter verkenning van het terrein. De minister van Financiën, Snyder, vertoef met een delegatie politieke en financiële specialisten te Rio de Janeiro; men spreekt reeds van een Marshall-plan voor Zuid-Amerika. Vloed, na eb, voor China, nu de Amerikaanse Generaal Wedemeyer daarheen is vertrokken?

Intussen peilt een commissie onder voorzitterschap van Harriman Amerika's eigen behoeften; volgens het beginsel der communicerende vaten mag het buitenland, in de ogen der Verenigde Staten, niet worden geïrrigeerd ten koste van een, thans economische, drooglegging in eigen land. Moet Harriman's rapport vóór 1 October a.s. bij de President zijn, de „Washington Post“ nam in dezelfde richting bij de industrie reeds poolshoogte; conclusie was een zodanige schaarste aan staal, dat zelfs de binnenlandse behoeften niet volledig kunnen worden gedekt.

Voorlopig dus nog roeien met de riemen, die men heeft? En dat in lastig vaarwater: de Verenigde Staten hebben een voorlopige elfmogendhedenconferentie over het vredesverdrag met Japan voorgesteld; Rusland was het deze keer echter zelfs met de uitnodiging als zodanig niet eens.

Naamloze Vennootschap
MACHINEFABRIEK REINEVELD
 IJZER- EN METAALGIETERIJ
 GEVESTIGD TE DELFT

UITGIFTE van
f 520.000.- GEWONE AANDELEN

groot nominaal f 1000.— aan toonder
 voor de helft delende in de winst over het boekjaar
 1947 en ten volle in de winst over de volgende jaren,
 uitsluitend voor de houders der bestaande aandelen,
 tegen de koers van 105 pCt.

en van
f 750.000.- 3 1/2 % OBLIGATIES

in stukken groot nominaal f 1000.—

(waarvan een bedrag van f 100.000.— op inschrijvings-
 voorwaarden is geplaatst), met recht van voorkeur
 voor de houders van de per 2 September a.s. aflosbaar
 gestelde 5 pCt. obligaties

tegen de koers van 100 1/2 pCt.

De inschrijving op bovengenoemde uitgiften wordt
 opgesteld op

VRIJDAG, 8 AUGUSTUS 1947

van des voormiddags 9 tot des namiddags 4 uur, ten
 kantore van

R. MEES & ZOONEN
 te Rotterdam, 's-Gravenhage en Delft
LABOUCHERE & CO., N.V.
 te Amsterdam

op de voorwaarden van het prospectus d.d. 30 Juli '47.
 Prospectussen en inschrijvingsbiljetten zijn bij de in-
 schrijvingskantoren verkrijgbaar.

Rotterdam 30 Juli 1947 **R. MEES & ZOONEN**
 Amsterdam **LABOUCHERE & CO. N.V.**

Annonces voor het volgend nummer

dienen uiterlijk Maandag 4 Aug. a.s. in het bezit
 te zijn van de administratie, Lange Haven 141, Schiedam

VEILIG

zijn Uw papieren, Uw zilver, sieraden
 en andere voorwerpen van waarde, in-
 dien zij in onze kluisen zijn opgeborgen.
 De kosten zijn gering.

NEDERLANDSCHE
HANDEL-MAATSCHAPPIJ, N.V.

Hoofdkantoor: Amsterdam, Vijzelstraat 32
 77 Kantoren in Nederland

ROTTERDAMSCHЕ
BANKVEREENIGING

225 VESTIGINGEN
 IN NEDERLAND

CHÈQUE-

EN

BANKGIRO-

VERKEER

Vermogensheffingen

Objectieve en deskundige
 voorlichting aan bedrijven en
 particulieren die een deel van
 hun vermogen moeten vrij-
 maken voor betaling der ko-
 mende heffingen, verstrekt de

Naaml. Venn.

Hollandsche
Belegging- en
Beheer-Mij.

Anno 1930

Heerengracht 320 - Amsterdam C

Commissarissen:

Prof. Ir. I. P. de Vooy;

Drs. J. H. Gispen;

Mr. J. E. Scholtens.

Directie:

Gerlof Verwey;

Dr. F. Ph. Groeneveld;

A. C. Leeuwenburgh.

Behandeling van alle
 bankzaken.

* *

Bezorging van alle
 assurantiën.

R. MEES & ZOONEN

ASSURANTIE-MAKELAARS

AMSTERDAM · ROTTERDAM · 'S-GRAVENHAGE
 DELFT · SCHIEDAM · VLAARDINGEN

N.V. KONINKLIJKE
NEDERLANDSCHE
ZOUTINDUSTRIE

Boekelo · Hengelo

ZOUTZIEDERIJ

Fabriek van:

zoutzuur, (alle kwaliteiten)

vloeibaar chloor

chloorbleekloog

natronloog, caustic soda.

gispen

meubelen en gisolampen

culemborg
 amsterdam
 rotterdam

Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants
Schiedam

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK.

H. H. Wemmers Jr., *De vooruitzichten der Europese kolenvoorziening.*

Een overzicht van de moeilijkheden, die de kolenproducerende landen van Europa ter verhoging van de productie moeten overwinnen, brengt de noodzaak van een nauwe samenwerking, ook met de niet-producerende landen, aan het licht. Hulp in de vorm van dollars is voorlopig onontbeerlijk.

Voorlopig, want schr. ziet hier de Amerikaanse hulp als overbrugging van tijdelijke tekorten. Deskundigen koesteren nl. de verwachting, dat het Europese kolentekort in 1951 tot het verleden kan behoren. In Nederland is verhoging van de productie dringend noodzakelijk. Import blijft voorshands onvermijdelijk; behalve op Amerika moet men hierbij het oog richten op andere landen, zoals Polen en Duitsland.

Prof. Ir I. P. de Vooyo, *Deskundigheid in het bezuinigen.*

Voor de noodzakelijke bezuiniging op de staatsuitgaven is van groot belang de vraag, wie op dit gebied deskundig is. De ingewikkeldheid van het probleem vereist een kritische, analyserende en op breed terrein verband leggende deskundigheid. Men bedenke, dat toepassing en uitvoering der bezuiniging neerkomt op efficiënt reorganiseren.

Enige ervaring is vroeger in ons land met het bezuinigen reeds opgedaan; een drietal commissies is op dit gebied reeds werkzaam geweest. Deze ervaringen uit het verleden zijn niet bemoedigend. De noden zijn thans echter zoveel groter, dat dit geen beletsel mag vormen. Wil men bezuinigen, dan dient ook de uitvoering ervan in ernstig onderzoek te worden genomen.

Mr G. H. L. van Oordt, *Industriefinanciering.*

In het belang van wederopbouw en industrialisatie van ons land is het gewenst, inzicht te verkrijgen in de behoefte aan middelen enerzijds en de financieringsmogelijkheden anderzijds. Overziet men deze behoeften en mogelijkheden, dan blijkt, dat de geldgevers kunnen worden onderscheiden in twee groepen:

1. de Herstelbank, te zamen met de institutionele beleggers, en
2. de Herstelbank, te zamen met de algemene banken, industrie en particulieren.

Beide groepen zouden een gewenste aanvulling van ons financieel mechanisme kunnen vormen; de eerste als beleggingsmaatschappij, de tweede als financieringsmaatschappij.

C. Vermey, *De scheepsbouwindustrie.*

Bij een vergelijking van de moeilijkheden, waarmee de verschillende scheepsbouwende landen sedert het einde van de oorlog hebben te kampen, blijkt, dat de Engelse bedrijvigheid relatief gunstig uitvalt. Ook voor dit land zijn de problemen echter vele en velerlei; deze zorgen kunnen in het kort als volgt worden samengevat: onvoldoende staal en hout, ontoereikende levering van tal van hulpwerkstoffen, onbevredigende arbeidsprestatie.

De Nederlandse scheepsbouw ziet zich door verschillende omstandigheden zo mogelijk voor nog groter problemen gesteld dan de Engelse werven. De Engelse scheepsbouw ducht echter de concurrentie der continentale werven — en wel allereerst van ons land en van Zweden —, zodra enerzijds, hetgeen in snel tempo geschiedt, de door oorlogsgeweld en bezetting geleden schade is hersteld, anderzijds de moeilijkheden inzake materiaalvoorziening minder acuut zijn.

UIT BUITENLANDSE BRON.

Een „Marshall-plan” voor Zuid-Amerika? Momenteel vertoef de Amerikaanse minister van Financiën, Snyder, in Rio de Janeiro, vergezeld van ambtenaren van zijn ministerie en het ministerie van Buitenlandse Zaken, vertegenwoordigers van de President en een tweetal adviseurs van de Wereldbank. Waarschijnlijk staat dit bezoek, zo deelt „The Investors' Chronicle” van 26 dezer mede, in verband met toekomstige leningen van de Wereldbank aan de Zuid-Amerikaanse landen, „all of which are running short of dollars”. Volgens berichten uit Brazilië is het directe doel, besprekingen te voeren over een \$ 250 miljoenlening aan Brazilië voor de aankoop van spoorweg- en haveninstallaties in de Verenigde Staten.

De export van steenkool van de Verenigde Staten gedurende het afgelopen fiscale jaar, geëindigd op 30 Juni jl., bedroeg volgens „The New York Times” bijna 30 miljoen long tons. Van deze verschepingen gingen 25,5 miljoen tons naar Europa, 2,75 miljoen tons naar het Westelijk halfrond, 1,5 miljoen tons naar Afrika en 0,25 miljoen tons „to trans-Pacific destinations”. In de afgelopen maanden hebben de Verenigde Staten een hoeveelheid steenkool naar Europa gezonden, die bijna even groot was als de totale bruikbare productie van het Ruhr-gebied gedurende dezelfde periode. De Amerikaanse verschepingen, hoewel aanzienlijk, bedragen slechts 5 pCt van de totale Amerikaanse steenkoolproductie gedurende genoemde periode van 12 maanden. Deze verhouding ligt thans op ongeveer 7 pCt.

Amerika koopt minder Nederlandse diamanten, deelt „The Financial Times” van 21 Juli jl. mede. Tot dusver waren de Verenigde Staten de grootste afnemers; in Juni vielen zij terug tot de derde plaats, met 15 pCt van de totale export. Brits-Indië is thans onze grootste afnemer met niet minder dan 32 pCt, gevolgd door België. Een aanzienlijk gedeelte der exporten naar België wordt bovendien doorgevoerd naar India. Amerika dekt thans haar behoeften grotendeels buiten de Amsterdamse markt, hoewel in Juli een geringe stijging van de vraag viel waar te nemen.

Een toenemend tekort op de handelsbalans heeft Engeland te aanschouwen, blijkt ons onderstaande gegevens (ontleend aan „The Economist” van 26 Juli jl.). De export in Juni, ten bedrage van £ 93 miljoen, bereikte het hoogste maandcijfer sedert het einde van de oorlog. De uitvoercijfers (in miljoenen ponden), omgerekend op maanden van 26 werkdagen, waren voor:

Oct. 1946	87½	Jan. 1947	88	April 1947	89½
Nov. 1946	92	Febr. 1947	82½	Mei 1947	89½
Dec. 1946	90	Mrt 1947	82½	Juni 1947	101

Tegenover deze expansie van de export staat echter een stijging van de invoer, welke in Juni £ 153,9 miljoen beliep. Het tekort op de handelsbalans werd over de afgelopen zes maanden steeds groter: het bedroeg voor dit halfjaar £ 269 miljoen. Indien deze ontwikkeling zich voortzet, zal het zichtbare tekort voor de rest van 1947 waarschijnlijk de £ 600 miljoen overschrijden (de officiële schatting bedraagt £ 350 miljoen); het werkelijk tekort voor 1946 bedroeg £ 450 miljoen.

De grote scheepsbouwactiviteit in Engeland zal dit jaar, naar een nieuwe schatting, resulteren in een productie van 1 miljoen ton; aldus „The Financial Times” van 23 Juli jl. Dit is de grootste productie, welke sedert 1922 zal worden bereikt. Deze schatting is hoger dan die van Mr. Barnes, de minister van Vervoer, van 750.000 ton voor 1947. De „target” van de scheepsbouwindustrie zelf was vastgesteld op 1½ miljoen ton; zij is echter gebaseerd op de verwachting van voldoende staal-, hout- en andere voorraden.

DE VOORUITZICHTEN DER EUROPESE KOLENVOORZIENING.

Een terugblik.

Sinds de European Coal Organisation in Mei 1946 te Parijs een conferentie hield ter bespreking van het vraagstuk der Europese kolenvoorziening, is inmiddels ruim een jaar verstreken. Zoals indertijd reeds in dit blad werd vermeld¹⁾, werd aan de regeringen der kolenproducerende landen van Europa in overweging gegeven, de navolgende maatregelen te treffen:

1. het aantrekken van arbeidskrachten voor de mijnen;
2. het verzekeren van voldoende en passend voedsel voor de mijnwerkers, in het bijzonder de ondergronders;
3. voorrang te geven aan de fabricage en distributie van mijnbenodigdheden;
4. zich te verzekeren van voldoende faciliteiten, teneinde iedere ton gedolven steenkool af te nemen en te transporteren.

In het voorjaar van 1947 heeft de E.C.O. de betrokken landen gevraagd te berichten, welke resultaten deze aanbevelingen hadden opgeleverd. Deze enquête toonde het volgende aan:

1 en 2. De verschillende maatregelen om arbeidskrachten naar de mijnen te trekken hebben hier en daar succes gehad en de productie vertoont dan ook een dienovereenkomstige stijging. In de meeste gevallen is het rantsoen levensmiddelen gestegen tot 2.000 à 3.000 calorieën per dag boven het normale burgerrantsoen, terwijl leerende voorrechten, hoger loon en bijzondere sociale regelingen, benevens verbeterde werkcondities, tot een hogere bezetting der mijnen hebben bijgedragen. Niettemin is het aantal arbeidskrachten ondergronds nog steeds onvoldoende en is, ondanks de extra voordelen, aan ondergrondse arbeiders verstrekt, bovengrondse arbeid aantrekkelijker. In vrijwel alle landen blijft de productie per man per dienst beneden de vóóroorlogse prestatie, zodat het opvoeren dezer prestatie, mede door verbetering der arbeidsvoorwaarden, voedselpositie en de verstrekking van verbruiksgoederen, noodzakelijk blijft.

3. De voorziening met mijnbenodigdheden blijft een moeilijk punt. Aan de ene kant is Duitsland, voornaamste leverancier der Europese kolenproducenten van machines en onderdelen, door gebrek aan staal niet in staat aan de vraag te voldoen, anderzijds worden de aankopen in Amerika sterk geremd door het gebrek aan dollars. Groot-Brittannië produceert aan mijnbenodigdheden iets meer dan het zelf nodig heeft, zodat hulp van deze kant niet kan worden verwacht. Hoewel alle Europese landen op dit gebied moeilijkheden ondervinden, is Polen wel in het bijzonder door deze schaarste getroffen, daar de metaalindustrie in dat land van weinig betekenis is.

4. Het transportprobleem heeft — behoudens in de afgelopen strenge winter — geen moeilijkheden opgeleverd. Alle landen geven aan steenkool prioriteit boven andere te vervoeren goederen. Toch zal het vervoersvraagstuk bij stijgende productie, vooral in Duitsland en Polen, aanleiding moeten geven tot maatregelen als toenemende inschakeling der natuurlijke waterwegen, zoals de Rijn met de daaraan verbonden Nederlandse en Belgische havens, en in Polen door het verder bevaarbaar maken van de Oder en de uitbreiding van het locomotief- en wagenpark.

Perspectieven.

Deze samenvatting van de moeilijkheden, die de kolenproducerende landen van Europa hebben te overwinnen om de productie op te voeren, waaruit een nauwe samenhang tussen het tekort aan steenkool en dat aan voedsel,

¹⁾ Zie: „Internationale moeilijkheden op het gebied der steenkolenvoorziening”, in „E.-S.B.”, van 12 Februari jl., blz. 124.

woningen, mijnbenodigdheden en transportmiddelen blijkt, wijst op de noodzakelijkheid van een nauwe samenwerking, ook met de niet-kolenproducerende landen. Wellicht kan het plan-Marshall hiertoe het sluitstuk worden. Zowel het Europese gebrek aan mijnbenodigdheden als het tekort aan steenkool kunnen in de Verenigde Staten slechts worden gedekt tegen betaling in dollars. De schaarste aan deze valuta is reeds aanleiding geweest tot een beperking van de steenkoolaankopen, zodat Europa zonder dollarhulp niet op gang zal kunnen komen. Is de bijdrage, die in dit opzicht van de Verenigde Staten nodig is, een hulp op lange termijn of slechts een overbrugging van tijdelijke tekorten? Naar onze mening het laatste!

Het verbruik aan steenkool in Europa (exclusief Rusland en Spanje) bedroeg in 1937 circa 560 miljoen ton. Verwacht wordt, dat in 1947 de productie circa 440 miljoen ton zal bedragen, nl.:

in Groot-Brittannië	200	miljoen ton
„ Duitsland	72	„ „
„ Polen	56	„ „
„ Frankrijk	53	„ „
„ België	25	„ „
„ Nederland	10	„ „
„ Overige landen	24	„ „
Totaal	440	miljoen ton

Teneinde het tekort op te vangen, werden in de meeste Europese landen een aantal maatregelen getroffen, waarvan de voornaamste waren:

- a. rantsoenering van het verbruik;
- b. invoer uit niet-Europese landen, voornamelijk de Verenigde Staten;
- c. overschakeling op petroleumproducten en vervangende brandstoffen, zoals hout, turf en bruinkool;
- d. uitbreiding van waterkrachtvoorziening.

De onder c. en d. genoemde maatregelen zullen het verbruik van steenkool blijvend beïnvloeden, terwijl de uitschakeling van de Duitse oorlogsindustrie eveneens zal bijdragen tot vermindering van het verbruik. Daartegenover staat in vele landen een bevolkingstoename en een voortschrijdende industrialisatie, zodat het verbruik in vergelijking met 1937 eerder zal stijgen dan dalen. Insiders verwachten, dat de kolenproductie in 1951 ongeveer het volgende beeld zal vertonen:

Groot-Brittannië	240	miljoen ton
Duitsland	124	„ „
Polen	80	„ „
Frankrijk	60	„ „
België	28	„ „
Nederland	13	„ „
Overige landen	25	„ „
Totaal	570	miljoen ton

of 10 miljoen ton hoger dan in 1937.

Gaan deze verwachtingen in vervulling, dan zou het kolentekort in 1951 in belangrijke mate tot het verleden behoren en de invoer uit de Verenigde Staten verlaagd en hier en daar zelfs kunnen worden stopgezet. Daar deze export naar Europa in 1947 circa 35 miljoen ton zal bedragen en verwacht wordt, dat de uitvoer binnenkort tot 40 miljoen ton per jaar zal stijgen, betekent het op volle productie komen van de Europese mijnindustrie een zodanige besparing aan dollars, dat daarmee kapitaalgoederen voor andere takken van industrie kunnen worden gekocht. Stellen wij de c.i.f.-Europa-prijs van Amerikaanse kolen op circa \$ 18 per ton, dan betaalt Europa thans 35 miljoen ton à \$ 18 = \$ 630 miljoen per jaar. Gezien de belangrijkheid van het vraagstuk mag worden aangenomen, dat niet alleen de betrokken landen, doch ook de European Coal Organisation alles zullen doen om het hier geschetste doel te bereiken.

De kolenvoorziening in Nederland.

Tenslotte nog een enkel woord over de kolenvoorziening van ons land. Het vóóroorlogse verbruik excl. bunker-kolen bedroeg hier te lande bijna 14 miljoen ton per jaar, iets meer dan de toenmalige jaarproductie der Limburgse mijnen. Ondanks het feit, dat de productie het verbruik bijna dekte, was er een uitgebreide in- en uitvoer, hoofdzakelijk veroorzaakt door de bijzondere ligging van het Limburgse kolengebied en voorts door de soortenruil tussen de verschillende landen. Zo werden cokes en halfmagere kolen in grote hoeveelheden geëxporteerd en anthraciet benevens industriekolen ingevoerd.

Aan dit alles heeft de oorlog een einde gemaakt. Meer dan ooit is ons land op eigen productie aangewezen. Dat deze nog steeds ontoereikend is om de behoefte zelfs bij benadering te dekken, blijkt uit onderstaand overzicht over het 1ste halfjaar 1947:

Productie Limburgse mijnen	4.947.000 ton
Invoer	1.989.000 „
	6.936.000 ton
Uitvoer	233.000 „
beschikbaar voor binnenlands verbruik ..	6.703.000 ton

of 13,4 miljoen ton voor het gehele jaar 1947. Opper-vlakkig gezien ligt dit verbruik niet veel lager dan dat over de jaren 1937/1939, doch niet vergeten mag worden, dat de bevolking sindsdien met circa 10 pCt is toegenomen, terwijl in verschillende bedrijfstakken het kolenverbruik belangrijk steeg. Hier zij slechts gewezen op de productie-indices der electriciteits- en gasbedrijven, die volgens de publicaties van het C.B.S. in Mei 1947 resp. 139 pCt en 134 pCt bedroegen van de productie in 1938.

De Regering heeft er doelbewust naar gestreefd, de industrie en de scheepvaart, zoals spoor- en tram-wegen en binnenscheepvaart, de nodige energie ter beschikking te stellen; hoewel de voorziening in vele bedrijven nog aan beperkingen onderhevig is, wordt de last van het kolentekort hoofdzakelijk door de bevolking gedragen. De opgelegde beperkingen in het gasgebruik en het huishoudelijk stroomverbruik, zomede het verbod van étalage- en reclameverlichting en vooral de onvoldoende voorziening met huisbrandkolen (12 hl per gezin per jaar) zijn zó zwaar te dragen, dat hierin zo spoedig mogelijk verbetering moet worden gebracht. Bij een productie-verbod van circa 2 miljoen ton per jaar zou, met handhaving van de huidige import, een min of meer normale huisbrandvoorziening kunnen worden ingevoerd. De beheerder der Limburgse mijnen, Dr Groothoff, heeft weliswaar gezegd, dat in 1948 de 12-miljoen-productie moet worden gehaald, of 2 miljoen ton meer dan thans, doch zal zijn stem weerklank vinden bij de mijnwerkers? Ondanks vele verbeteringen, vooral op sociaal gebied, die sinds de bevrijding werden ingevoerd, bedraagt de productie per man per dienst ondergronds slechts 1.600 kg, terwijl als een redelijke arbeidsprestatie, ook door de vakbonden, 80 pCt van de prestatie in 1939 werd aangevaard, d.i. 1.900 kg per dienst. Bij de huidige bezetting van ruim 20.000 ondergronders zou deze prestatie reeds leiden tot een hogere dagproductie van circa 6.000 ton of bijna de gevraagde 2 miljoen ton per jaar. Hiermede zou met één slag een einde komen aan het langere hebben te kampen. Doch ook dan is het laatste woord nog niet gezegd! Door verdere tewerkstelling van ondergronders moet de productie zodanig worden opgevoerd, dat wij kunnen voldoen aan de toenemende vraag van het bedrijfsleven. Wij rekenen ermede, dat het verbruik in Nederland in de naaste toekomst geleidelijk zal stijgen tot 20 miljoen ton per jaar. Import zal dus noodzakelijk blijven! Ongeacht de vraag, of de moeilijkheden, verbonden aan de invoer van Amerikaanse kolen, al of niet zullen worden opgelost, zullen wij ons oog moeten richten

op andere landen, zoals Polen en Duitsland. Met eerstgenoemd land werd reeds een handelsverdrag gesloten, hetwelk voorziet in de levering van ruim 400.000 ton gedurende 1947. Indien de inschakeling van West-Duitsland in de West-Europese economie op korte termijn tot stand zou komen, is de hoop gewettigd, dat ook de kolenvvoer uit Duitsland op de duur tot het vooroorlogse peil kan worden hersteld.

H. H. WEMMERS Jr.

DESKUNDIGHEID IN HET BEZUINIGÉN.

Dat er bezuinigd moet worden op de staatsuitgaven, weet ieder. Daarover is geen meningsverschil. Met die eenstemmigheid is het echter nog niet gebeurd. Niet alleen de stille tegenstand zegt, dat het een moeilijk werk is. Het heeft verre consequenties. Maar het is ook technisch niet eenvoudig. Vandaar de vraag: Wie is er op dit gebied deskundig? Natuurlijk is dit niet bedoeld voor bezuiniging in het klein, in huishouding of onderneming. Daar wijst zich de weg vanzelf. Het niet aanpassen van uitgaven aan inkomsten werkt daar snel en afdoende. Of wel de aanpassing komt er, dan wel een fataal einde is onvermijdelijk. Ook kan het zijn, dat een opgedrongen of aangeboden hulp van familie, Staat of bank nog vóór dat fatale einde ingrijpt. Dan volgt ofwel een redelijke liquidatie, dan wel een scherpe resolutie voor herstel van het evenwicht.

Anders staat het echter met de bezuiniging in de staats-huishouding. Die is veel ingewikkelder en moeilijker. En toch ook veel gewichtiger, omdat er zo belangrijke belangen afhangen van een uit het lood geslagen financiering der staatsuitgaven. Daarvoor geldt dan ook in het bijzonder de vraag, die wij ons stelden. Het volgende is een poging om die vraag te bespreken, als inleiding voor een werkelijk antwoord. Eén bespreking dient vooraf te gaan. Het zou nl. interessant zijn om, als een soort variant op de materialistische geschiedenisopvatting, de historie van Europa te bezien van deze enkele omstandigheid uit: hoe werden in kleinere en grotere volkshuishoudingen de uitgaven vastgesteld en hoe werden deze gedekt, d.w.z. hoe werden de inkomsten daarvoor verschaft. Welke veranderingen kwamen daarin in de loop der tijden als gevolg van wijzigingen in de aard der volkshuishoudingen en in reactie, wat was de terugwerking op die aard, d.w.z. welke hervormingen en zelfs welke revoluties kwamen voort.

Wij zien hier af van een toepassing en vergelijking met alle vroegere verhoudingen. Te constateren valt slechts, dat in de tegenwoordige Staten de vaststelling der uitgaven primair is. Achter elke regering staan vele ambtelijke en halfambtelijke instanties, zowel oude, nieuwe als embryo's, die hun behoeften kenbaar maken, min of meer heftig propageren en als „verantwoord" kenmerken. Slechts in zeer beperkte mate vinden zij critiek en bestrijding in de volksvertegenwoordiging. Meestal daarentegen ondersteuning en verdediging, voorzien van gedocumenteerde motivering met detailkenis. Het een en ander vertoont zich derhalve in een sfeer van uitgebreide deskundigheid, zij het ook verspreid over vele onderwerpen. En toch ook geen volledige deskundigheid, maar een partiële. Lacuna's aangetoond — meestal aarzeland om niet een aangenaam enthousiasme — meestal haazeld te stoten —, zodra dat woordje „verantwoord" onder de loupe wordt genomen. Niet alleen in de taal van het bedrijfsleven, maar ook algemener gezien moet het betekenen, dat het verwachte voordeel van enige uitgave, zij het ook niet onmiddellijk, dan toch op de lange duur zich zal doen gelden en met name in de vorm van een plus- of min-cijfer in enige rekening.

Het kan bijv. toekomstige rendementen opkweken of later te verwachten uitgaven voorkomen of verminderen. Maar ook kan het zijn, dat een uitgave op zichzelf niet

veel betekent, maar consequenties inhoudt of noodzakelijke gevolgen zal hebben, die de voorsteller niet voorzag. In het kort geldt ook hier, zoals bijv. op het neutrale ingenieursgebied, dat elke constructieve deskundigheid de aanvulling behoeft van een critische, analyserende en op breed terrein verband leggende deskundigheid. Het is niet alleen in de Staat, maar ook in vele grote ondernemingen, dat deze „verantwoordingsinstantie” te zwak en te weinig ontwikkeld is.

Bij kleinere ondernemingen is dit overbodig. Daar werkt automatisch, dikwijls genoeg hinderend en belemmerend, de dwingende noodzaak, om uitgaven — zelfs ook kleinere — te dekken. Ontbreekt die dekking, d.w.z. is het geld er niet of is het op geen manier te krijgen, dan gebeurt de uitgave niet, hoe broodnodig ze moge zijn.

Dat ook de „achter-af” verantwoording, nl. de controle op de werkelijk uitgevoerde uitgaven, een deskundigheid eist, die zich geheel moet aansluiten bij de reeds hiervoor genoemde, spreekt vanzelf. Al deze deskundigheid kan weliswaar worden verdeeld in de actieve en de negatieve, maar hoe dan ook, het blijft toch op het gebied der uitgaven als een uitgesproken zuinigheid en verantwoordelijkheid. Dat is echter nog geen bezuiniging.

Een aandrang, die er altijd is, zij het in meer of mindere mate, weert zich op dit gebied pas, zodra het gaat om de dekking der uitgaven, d.w.z. het verwerven van inkomsten, die de uitgaven zullen compenseren, ook de nieuwe uitgaven en als regel ook vroegere ongedekte uitgaven, d.w.z. schulden.

Zo uitermate belangrijk is dit voor alle volkshuishoudingen, dat zich achter de praktische deskundigheid door internationale samenwerking en gedachtenuitwisseling een wetenschap heeft gevormd, die in academies en cursussen wordt gedoceerd. De belastingwetenschap geeft de verzamelde ervaring en theorie voor een uitgebreid corps van deskundigen. Echter, dit alles is gericht op het verwerven — door de ambtenaren — of het zich verdedigen — door de adviseurs. Het heeft naar zijn wezen nooit de bezuiniging ten doel. Maar nadat de bezetting ons alle Germaanse lessen in het belastingen heeft bijgebracht, en het latere regeringsbeleid het geleerde de facto en de jure overnam en verbeterde, komt onvermijdelijk de belastingwetenschap en ook de belastingpraktijk voor het probleem van de uiterste grens der heffing. In zover „uiterst”, doordat bij overschrijding der grens de inkomsten gaan verminderen. Populair gezegd, dat de kip van de gouden eieren bezwijkt voor zij geslacht is. De wetenschap moet die grens verkennen en de deskundige moet observeren om het alarmsein te hijsen voor het te laat is. Dat alarmsein betekent niet alleen retireren, maar tegelijk ook bezuinigen. Vermoedelijk kunnen daarbij de heffingsdeskundigen uit hun ruime ervaring menige nuttige wenk geven. Bovendien ook, omdat de belastingwetenschap niet kan worden gedacht zonder een economische grondslag. Want daaromtrent kan geen twijfel bestaan, dat de praktische economie, die zich in deze tijd bij uitstek moet bezighouden met het verval, het herstel en de verdere bevordering der volkswelvaart, de primaire deskundigen voor bezuiniging moet leveren. Onze vooraanstaande economen hebben dan ook niet nagelaten met nadruk en ter bevoegder plaatse erop te wijzen, hoezeer een drastische bezuiniging der staatsuitgaven absoluut noodzakelijk is om ons land voor ongelukken te behoeden en een nieuwe toekomst onzer welvaart mogelijk te maken. Hier waren de beste deskundigen aan het woord en zij hebben hun taak niet verzuimd.

Was hun schrijven aan de Regering overbodig? Het zou kunnen schijnen, dat dit het geval was. De Regering heeft toch niet alleen meermalen verklaard het met hun mening eens te zijn, maar ook, dat zij zich gereed maakte tot de uitvoering der bezuiniging over te gaan. Er is echter een „maar”, dat de uitspraak der economen niet overbodig maakt. De wil tot bezuinigen is goed, maar

niet voldoende. Men moet het ook „kunnen” en dat wordt steeds gestimuleerd door het „moeten”.

Nu staat het vast, dat het „kunnen” in de allervoornaamste plaats berust op de macht om weerstanden, in actieve en passieve vorm, tegen te gaan en te breken. Daarnaast om andere en op zichzelf zeer grote belangen terug te stellen en de volkswil daarvoor toegankelijk te maken. Dat is een moeilijke taak, wanneer wordt bedacht, welke zwaarwichtige onderwerpen daarbij te pas komen, zoals de distributie, de prijzensubsidiëring, de defensie, de sociale bemoeiingen, enz. Te veel om in deze bespreking aan de orde te komen. Wij beperken ons tot de deskundigheid. En deze is ook nodig voor de toepassing en de uitvoering der bezuiniging, want daarvoor kan ook een ander woord worden gebruikt, nl. efficiënt reorganiseren. Hierover is ook vroeger in ons land enige ervaring opgedaan. Hoewel de proporties van wat toen en wat nu nodig is niet te vergelijken zijn, kan het zijn nut hebben aan het slot van deze bespreking eraan te herinneren.

Van tweeërlei aard waren de middelen, die de vroegere regeringen aangrepen. Het begon met een commissie-Rink, wier opdracht daarin bestond aan de Regering voorstellen te doen. En als gevolg van het werk van deze eerste commissie werd aan het Ministerie van Financiën een corps van bezuinigingsinspecteurs verbonden, die met tact als lastige derden in de verschillende departementen moesten doordringen en de ogen vormden, waarmee de Minister van Financiën kon zien, wat in die andere departementen voorviel.

Kort daarop werd een tweede commissie ingesteld onder leiding van Generaal Pop, samenwerkende met de inspecteurs, die jaarlijks een verslag publiceerde over haar bemoeiingen en de bereikte resultaten. Minister De Geer bleek tevreden, toen hij met deze middelen de toeneming der uitgaven kon tegenhouden. Zijn opvolger Colijn was echter daarmee niet tevreden. Hij benoemde een derde Commissie onder leiding van de heer Welter, die een duidelijke opdracht kreeg om een met name genoemd bedrag, te weten f 100 miljoen, te bezuinigen en de daartoe strekkende voorstellen te doen. Het lijvig rapport, waarin deze voorstellen waren vervat en dat in korte tijd gereed kwam, wekte heftige critiek. De leus, die daarbij aangeheven werd: „bezuinigen met het blauwe potlood”, was stellig onverdiend, daar alle medewerkers van de heer Welter wisten, hoe zeer alles in het rapport zorgvuldig onderzocht en overwogen was. Onverdiend vooral vanwege de duidelijke opdracht om de 100 miljoen als richtsnoer vast te houden. Men vergelijke dit met de tegenwoordige tendens om procentsgewijze de cijfers op de begroting terug te drukken.

Voor bezuiniging, die de economen thans dringend nodig achten, is deze oude ervaring niet bemoedigend. De tijden en de noden zijn echter zó verschillend, dat die ervaring niet mag doen terugschrikken. De les, die erin schuilt, is echter niet te verwaarlozen. Er moet bezuinigd worden, maar wil men dit bereiken, dan dient ook de uitvoering ervan in ernstig onderzoek te worden genomen. Een weg begaanbaar te maken is even noodzakelijk als de weg aan te wijzen.

Prof. Ir I. P. DE VOOYS.

INDUSTRIEFINANCIERING.

Dat de wederopbouw van ons productie-apparaat en de verdere industrialisatie van ons land onder de huidige omstandigheden aller aandacht vragen, is duidelijk. Het is dan ook verheugend, dat men, in tegenstelling tot het verleden, thans tekenen, zowel in woord als in geschrift, kan waarnemen, die wijzen op pogingen om dit complex van samenhangende vraagstukken op meer constructieve wijze te benaderen dan zulks tot heden geschiedde.

In de jaren 1929 e.v. zijn talloze verhandelingen geschreven en talloze debatten gevoerd over de industrialisatie en de industrie-financiering. Vele vooraanstaande figuren uit het Nederlandse bedrijfsleven hebben zich in die jaren tot kampioenen opgeworpen voor de industrie en haar verlangens enerzijds (F. H. Fentener van Vlissingen; B. K. Spanjaard en later vooral Prof. H. Gelissen e. a.) en voor de banken en hun beperkte mogelijkheden anderzijds (Mr D. Crena de Jongh, Mr A. J. van Hengel, Prof. Dr G. M. Verrijn Stuart, A. A. van Sandick e. a.). Dit geschiedde zelfs op een wijze, die de voorzitter van de vergadering van 20 April 1929 van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs de verzuchting deed slaken, dat hij soms had gemeend, dat de zaal zou worden herschapen in een slagveld tussen industrie en banken.

De resultaten van al deze besprekingen waren gering, vooral ten aanzien van de financiële zijde van het vraagstuk. Zij culmineerden in de oprichting in 1936 van de Maatschappij voor Industrie-financiering, die echter nimmer de haar toegedachte plaats onder de zon heeft kunnen veroveren. Het is hier niet de plaats om nader op de oorzaken hiervan in te gaan, hoewel een analyse nuttig zou kunnen blijken voor de verdere ontwikkeling van de industrie-financiering hier te lande.

Thans, nu de nood hoog is gestegen, lijkt het juiste oogenblik gekomen om in gemeen overleg tussen de verschillende daarvoor in aanmerking komende instellingen en instanties tot een oplossing te geraken van de met de financiering van de wederopbouw en de verdere industrialisatie samenhangende problemen, voorzover deze althans niet reeds op bevredigende wijze door de Herstelbank zijn of worden opgelost.

De bedoeling van het onderhavige artikel is, om in grote trekken en zo schematisch mogelijk een denkbeeld te ontwikkelen, dat voor een nadere uitwerking in details in aanmerking zou kunnen komen en dat beschouwd kan worden als te zijn gebaseerd op de bekende desbetreffende zinsnede van de President van De Nederlandsche Bank in zijn laatste jaarverslag en het kortelings verschenen artikel van Prof. Polak in dit blad ¹⁾. Alvoers echter tot dit denkbeeld zelf te geraken, zal het nodig zijn nader te onderzoeken, welke noden en welke mogelijkheden er in dit verband bestaan.

In het algemeen kan worden gezegd, dat het meer speciaal de kleine en middelgrote ondernemingen zijn, die behoefte aan financiële steun hebben. Te gelegener tijd zal men nader moeten bepalen, hoe ruim men het begrip onderneming zal willen opvatten (alleen industrieën of ook bijv. bouwondernemingen, rederijen, handelszaken enz.?) en welke maatstaf men voor de bepaling van het kleine en middelgrote karakter der ondernemingen zou willen aanleggen.

Een vereiste zal echter steeds moeten zijn, dat financiering slechts plaats vindt van die ondernemingen, die intrinsiek rendabel zijn en die dus niet hun ontstaan of voortbestaan geheel of grotendeels te danken hebben aan steun van hogerhand. Het moge waar zijn, dat overheidsinmenging momenteel niet of nog niet kan worden gemist en zelfs zekere ondernemingen voor de belegger of deelhebber op het eerste gezicht attractief maakt, het risico bij een wijziging van het systeem zal veelal te groot zijn om door de daarvoor thans in aanmerking komende instellingen en particulieren te worden gedragen.

Grote ondernemingen, die op de gewone wijze toegang hebben tot de kapitaalmarkt, zullen in het algemeen geen behoefte hebben aan de hulp van nieuwe financieringsmethoden.

De behoefte aan werkkapitaal kan voortvloeien uit

verschillende omstandigheden, waaronder zijn te noemen: oprichting, uitbreiding, herstel, sanering, prijsstijging van grond- en hulpstoffen, machines, enz.

De desbetreffende ondernemingen kunnen behoefte hebben aan eigen kapitaal of aan lang of kort crediet. In de meeste gevallen zal kapitaal voor industriële ondernemingen boven crediet te prefereren zijn, doch in de praktijk zullen zich ook regelmatig gevallen voordoen, waarin de vorm van verlening van crediet de enig mogelijke is. Men denke slechts aan de jonge pas opgerichte onderneming, die wegens haar gebrek aan antecedenten zelfs voor een normaal kortlopend bedrijfs- of goederencrediet bij de algemene banken nog een gesloten deur vindt. Verder kan men in dit verband nog denken aan de anticipatiecredieten, mits in beperkte zin opgevat en dus kortlopend. Tenslotte kan worden gewezen op de onderneming in firmavorm, waarbij een deelneming als zodanig is uitgesloten, zodat een eventuele financiering slechts in credietvorm mogelijk is. Juist de firma zal onder de kleine en middelgrote ondernemingen betrekkelijk veel voorkomen. In dergelijke gevallen zal men zich moeten realiseren, dat, welke formele vorm van financiering men ook kiest, in wezen meestentijds sprake zal zijn van een participatie.

Ook is het mogelijk, dat in indirecte vorm steun moet worden verleend, bijv. indien een groot-aandeelhouder van een familievennootschap in liquiditeitsmoeilikheden dreigt te geraken en tijdelijk of voorgoed afstand wenst te doen van zijn aandelenpakket.

Thans dient te worden nagegaan, wie als kapitaalverschaffers voor, bovenbedoelde financieringen in aanmerking zouden kunnen komen, d.w.z. de daarvoor benodigde fondsen ter beschikking hebben en geneigd geacht mogen worden, er toe bereid te zijn.

In de eerste plaats moet dan aan de *Herstelbank* worden gedacht. Deze instelling heeft er tot nu toe, hoewel haar statuten het haar mogelijk maken, van afgezien, zelf in ondernemingen te participeren, terwijl ook haar credietverlening in een bepaald schema moet passen. Niettemin mag worden aangenomen, dat zij in principe bereid zal blijken in gepaste mate mede te werken aan financieringen als thans hier bedoeld, al was het alleen reeds, omdat deze zonder twijfel de wederopbouw en het herstel bedoelen te bevorderen.

In de tweede plaats komen de *institutionele beleggers* in aanmerking. Zij mogen bereid geacht worden, een, zij het ook klein, percentage hunner middelen in ondernemingen te beleggen. Reeds thans is belegging in aandelen bij deze instellingen niet meer ongebruikelijk. Men zal er evenwel rekening mede moeten houden, dat deze groep geldgevers geen andere beleggingen zal willen aanvaarden dan blijvende deelnemingen in aandelen, bij voorkeur in bestaande, niet te kleine ondernemingen. De mening, dat het principieel onjuist zou zijn, het beleggingskapitaal dezer geldgevers te beleggen in risicolopend ondernemerskapitaal ²⁾ kan niet als juist worden aanvaard, aangezien het principe van risicoverdeling, dat door iedere belegger wordt toegepast, toch zeker ook ten aanzien van de institutionele beleggers in gepaste mate geldigheid heeft. Zonder nu direct in alle opzichten een voorbeeld te willen nemen aan de financieringsmethoden van onze zuidelijke naburen, is het toch interessant, in dit verband kennis te nemen van het artikel van Prof. Vandeputte in dit blad ³⁾, waaruit blijkt, dat een industrie-financiering daar te lande door de institutionele beleggers als normaal wordt beschouwd.

In de derde plaats zullen wellicht ook *sommige grote industriële concerns* bereid blijken zich indirect bij kleinere ondernemingen te interesseren. Reeds vroeger is van de

¹⁾ Zie: „Kapitaalbronnen voor de Nederlandse industrie”, door Prof. Dr N. J. Polak in „E.-S.B.” van 11 Juni jl., blz. 466.

²⁾ Zie: „Elseviers Weekblad” van 28 Juni jl.
³⁾ Zie: „De financiering van de industriële wederuitrusting in België”, door Prof. R. Vandeputte in „E.-S.B.” van 11 Juni jl., blz. 464.

zijde van de industrie bij monde van de heer Fentener van Vlissingen blijk gegeven van belangstelling in deze richting. Wellicht zouden er van de zijde der geldnemers uit concurrentie-overwegingen bezwaren kunnen rijzen, doch deze zouden waarschijnlijk wel kunnen worden ondervangen.

Als vierde groep geldgevers zouden dan de *algemene banken* in aanmerking kunnen komen. Enerzijds mag worden aangenomen, dat deze bereid zullen zijn, met hun ruime geldmiddelen opkomende industrieën te helpen ontwikkelen, hetgeen mede uiteindelijk in hun eigen belang zal zijn, terwijl een dergelijke belegging gepaard zou gaan met een behoorlijke spreiding van de aan dit soort van financieringen onherroepelijk verbonden risico's. Anderzijds zal er zonder twijfel een zekere mate van gereserveerdheid bestaan, dergelijke financieringen via één of meer nieuwe instellingen te leiden, uit concurrentie-overwegingen. Ook ten aanzien van deze belangen- tegenstelling lijkt een oplossing echter geenszins onmogelijk.

Dat in bankkringen reeds thans belangstelling voor het onderhavige vraagstuk bestaat, moge o.a. blijken uit de te Amsterdam kortelings opgerichte Bedrijfsbank, die meer speciaal een bemiddelende rol wil gaan vervullen.

Hoewel onze grote bankinstellingen nog steeds de grootste waarde hechten aan hun liquiditeit, valt toch niet te ontkennen, dat zij in het algemeen tegenover hun eigen relaties tegenwoordig iets minder afwijzend plegen te staan ten aanzien van industriële credieten dan voorheen, althans, dat de grens tussen bedrijfs- en investeringscrediet neiging tot vervagen vertoont. Credieten tegen crediethypotheek op industriële vaste eigendommen en tegen fiduciaire eigendomsoverdracht van roerende industriële goederen, zijn, zoal geen regel, dan toch in ieder geval geen uitzondering meer ⁴⁾.

Tenslotte komen ook *talloze particulieren* voor financieringen als hier bedoeld in aanmerking. Men dient hierbij niet te vergeten, dat in de achter ons liggende tijd aanzienlijke kapitaalsverschuivingen hebben plaatsgevonden en dat juist heden ten dage, nu „industrial-minded” kapitalisten voor het algemeen welzijn zozeer van nut zouden kunnen zijn, grote kapitalen in handen zijn geraakt van een categorie bezitters, die in deze richting nog alle opvoeding behoeft. De invloed, die door de algemene banken op dit gebied op hunne relaties kan worden uitgeoefend, mag niet worden onderschat. Daarenboven is de Nederlandse kapitalist door de omstandigheden thans buiten staat toe te geven aan zijn, van ouds bestaande, voorkeur voor buitenlandse beleggingen.

Indien momenteel kapitaalkrachtige particulieren er toe zouden kunnen worden gebracht, zich met anderen aaneen te sluiten, aanvaarden wij het immateriële nadeel van het aanwakken van een renteniersgeest, door het verder ontwikkelen van een systeem van beleggings- en financieringsmaatschappijen, gaarne in ruil voor de directe materiële voordelen ⁵⁾

Wanneer men thans de hierboven weergegeven noden en mogelijkheden overziet, dan blijkt, dat de geldgevers kunnen worden onderscheiden in twee groepen, en wel:

1. De Herstelbank, tezamen met de institutionele beleggers (verzekeringmaatschappijen, en eventueel pensioenfondsen en spaarbanken) en
2. De Herstelbank, tezamen met de algemene banken, industrie en particulieren.

De eerste groep zal in het algemeen belang hebben om:

⁴⁾ In dezelfde geest uitte zich ook Dr Ir J. G. Schlingemann in het „Economisch Bericht” van Juni 1941 van de Fa. Heldring en Pierson.

⁵⁾ Zie: „Elseviers Weekblad” van 28 Juni jl.

- a. duurzame participaties te nemen,
- b. uitsluitend in naamloze vennootschappen in de vorm van aandelen, en dus
- c. nimmer credieten te verstrekken,
- d. bij voorkeur belang te nemen in bestaande ondernemingen en
- e. uitsluitend in de grotere bedrijven.

De tweede groep zal daarentegen:

- a. ook participaties willen aanvaarden met minder vast karakter,
- b. zich ook, doch dan meestal in de vorm van lang crediet, willen interesseren bij firma's,
- c. ook overigens credieten met lang en zelfs, in geval van noodzaak, met kort karakter, willen verstrekken,
- d. zich ook willen interesseren bij oprichtingen van nieuwe industrieën en
- e. ook kleinere ondernemingen willen steunen.

Aansluitend bij de suggestie van Prof. Polak, blijkt, dat de hierboven bedoelde beide groepen, ieder voor zich, een gewenste aanvulling van ons financieel mechanisme zouden kunnen vormen en wel de eerste groep als beleggingsmaatschappij, de tweede groep als financieringsmaatschappij.

Beide vennootschappen, zo mogelijk onder éénhoofdige leiding, en met één of meer dezelfde commissarissen, zouden elkaar voortreffelijk kunnen aanvullen, zonder nochtans op elkaars terrein te geraken.

Het werkkapitaal van de beleggingsmaatschappij zou moeten worden gevormd door aandelenuitgifte.

Het werkkapitaal van de financieringsmaatschappij zou, behalve uit het aandelenkapitaal, terstond of later kunnen worden aangevuld met kortere of langere obligaties (men denke hierbij bijv. aan het Zwitserse systeem der 5—10 jarige kas-obligaties), terwijl later eventueel ook het creëren van een leendepot in overweging zou kunnen worden genomen.

Er zou nauwkeurig voor moeten worden gewaakt, speciaal ten aanzien van de financieringsmaatschappij, niet op het terrein van de algemene banken te geraken. Dienovereenkomstig zou het aantrekken van deposito's in het algemeen niet binnen het kader der werkzaamheden vallen.

In de praktijk zal de afbakening van de grens tussen de werkzaamheden van de Herstelbank en de nieuwe vennootschappen meer moeilijkheden opleveren, voorzover het althans niet de deelnemingen betreft.

Het zal echter toch niet in de bedoeling van de Herstelbank, als semi-staatsinstelling, liggen, het particuliere initiatief op scherpe wijze te beconcurreren. Met enige goede wil zal hier zonder twijfel een *modus vivendi* kunnen worden gevonden.

De grootste zorg zou moeten worden besteed aan het snel functioneren van het apparaat, terwijl in geen enkel opzicht de indruk van officiële of semi-officiële instellingen mag worden gewekt. Met de mentaliteit van het publiek in dit opzicht, dat zich nu eenmaal slechts in gevallen van uiterste noodzaak tot de officiële instanties wendt, dient ten volle rekening te worden gehouden.

Het feit, dat men, vooral in de beginne, voor de technische zijde der voorkomende vraagstukken nog geen eigen apparaat bezit, zal waarschijnlijk niet bevorderlijk zijn voor het soepel functioneren.

Voor al in de aanvang zal men, wat dit punt betreft, afhankelijk zijn van de op dit gebied bestaande instellingen, zoals de Economisch Technologische Instituten, het Centraal Instituut voor Industrialisatie, het Centraal Instituut voor Handelsvoorlichting e.d.

Voor de zuiver financiële onderzoekingen en controle der geldnemers zou men in de aanvang wellicht een beroep kunnen doen op de medewerking van de Herstelbank.

Dat nauwe samenwerking met al deze instellingen,

alsmede ook met andere officiële instanties, in aller belang gezocht en gevonden moet worden, spreekt vanzelf. Niettemin moet er anderzijds voor worden gewaakt, dat deze zuiver particuliere maatschappijen niet van bovenbedoelde instellingen méér afhankelijk worden dan onder de huidige omstandigheden strikt noodzakelijk is.

Dat de desbetreffende geldnemers onder regelmatige controle moeten staan, is duidelijk. Ook het feit, dat de deelnemingen meestentijds minderheidsbelangen zullen zijn, maant tot voortdurende waakzaamheid, gezien de onaangename positie, waarin minderheden in het algemeen plegen te verkeren.

Het is te hopen, dat het bovenstaande in grote trekken ontwikkelde en de verschillende belangen coördinerende denkbeeld niet alleen voor de verschillende eventueel daarbij betrokken partijen, doch ook voor de wederopbouw en uitbreiding van ons industrieel apparaat van voordeel kan zijn en dat het een basis kan vormen voor eventuele verdere besprekingen.

Ook ware het te wensen, dat van hogerhand op enigerlei wijze faciliteiten voor het deelnemen in de hierboven voorgestelde nieuwe instellingen werden gegeven. Een dergelijke geste, die een concentratie der beschikbare middelen ten behoeve van het productieve bedrijfsleven direct zou bevorderen, zou vermoedelijk voor ons economisch herstel van meer belang zijn, dan van hogerhand gereguleerde spaarcampagnes.

Mr G. H. L. VAN OORDT.

DE SCHEEPSBOUWINDUSTRIE.

Bij het bespreken van de moeilijkheden, waaraan de wereldscheepsbouw sedert het eind van de oorlog het hoofd moet bieden, wijd ik allereerst aandacht aan de problemen, voor welke oplossing de Engelse werven zich geplaatst zien. Allereerst, omdat Engeland de bakermat is van Europa's scheepsbouwnijverheid en ondanks de vele en velerlei belemmeringen, die de werven op haar weg vinden, nochtans op dit ogenblik wat productie betreft aan de spits gaat. En in de tweede plaats, omdat het ganse complex der Engelse vraagstukken en maar al te vaak schijnbaar onoverkomelijke moeilijkheden, waarvan enkele weliswaar het gevolg zijn van omstandigheden, die niet of in mindere mate ook elders gelden, nochtans typerend is voor de situatie, waarin de internationale scheepsbouw zich twee jaren na het eind van de wereldoorlog bevindt. Men bedenke voorts, dat de Engelse werven over het geheel aan het eind van de oorlog intact en zodoende in staat waren onmiddellijk op vredesproductie over te schakelen, terwijl hier te lande en met name in Rotterdam en Amsterdam door oorlogsgeweld en roof allereerst moest worden begonnen met omvangrijke herstelwerkzaamheden. Geeft men er zich voorts rekenschap van, dat Duitsland als leverancier van staal voorshands geheel is uitgeschakeld, dat de moeilijke dollarpositie ook hier te lande een remmende invloed oefent op de overzeese aanvoer van scheepsbouw-materiaal en dat onze werven bij voortdurende te kampen hebben met een tekort aan geschoold personeel, dan behoeft het geen betoog, dat Nederland's scheepsbouw, belangrijke deviezenbron en factor van betekenis voor onze betalingsbalans, zich zo mogelijk voor nog groter problemen dan de Engelse werven gesteld ziet.

De Engelse scheepsbouwproductie bedroeg in 1946 371 schepen met een totale bruto inhoud van 1.133.245 tons, zijnde 53 pCt der in totaal in de verschillende scheepsbouwende landen te water gelaten tonnage. Dit ongetwijfeld hoge percentage blijft slechts ten achter bij 1913, toen Engeland's aandeel in de wereldproductie niet min-

der dan 58 pCt bedroeg. In de voornaamste overige landen bedroeg de productie van nieuwgebouwde schepen in 1946 respectievelijk¹⁾:

Verenigde Staten	501.294 tons
Zweden	146.875 "
Canada	71.898 "
Italië	61.742 "

Terloops zij erop gewezen, dat, mede als gevolg der onbevredigende kolensituatie, reders, ook in Engeland, waar de stoommachine tot dusver nog de voorkeur genoot, steeds meer overgaan tot oliestoken. Van 171 stoomschepen metend 590.770 br. reg. tons, welke in Engeland te water werden gelaten, waren niet minder dan 114 met een inhoud van 503.922 tons bestemd om met olie te worden gestookt. Van 96 schepen metende 545.215 tons, elders in aanbouw, waren slechts 35 metende 56.898 tons kolenstokers. Voorts waren buiten Engeland 245 motorschepen metende 391.863 tons in aanbouw. Naar ruwe schatting bedraagt de verhouding kolenstokers, oliestokers en motorschepen thans 22 : 60 : 18 tegen 45 : 30 : 25 vóór de oorlog. Laat men de Amerikaanse reservevloot buiten beschouwing, dan luiden de huidige cijfers 26 : 53 : 21.

Hoe gunstig ook een vergelijking der Engelse bedrijvigheid op scheepsbouwgebied met die in andere landen voor Albion uitvalt, het ware onjuist hieruit te concluderen, dat het pad der Engelse werfdirecties over rozen gaat. Nog eens, de moeilijkheden zijn vele en velerlei en wanneer men zijn oor in de kringen der scheeps- en machinebouwbedrijven te luisteren legt, ontkomt men niet aan de indruk, dat men de toekomst met zorg tegemoet ziet. Welke de zorgen zijn, waaronder men op het ogenblik gebukt gaat en die een optimistische kijk op de toekomst temperen? Kort samengevat: onvoldoende staal en hout, ontoereikende levering van tal van hulpwerktuigen, onbevredigende arbeidsprestatie.

Twee jaren na het eind van de oorlog verheugen de werven zich weliswaar in omvangrijke opdrachten, die haar gedurende de eerstvolgende jaren vol emplooi verzekeren, maar zowel het arbeidersvraagstuk als het gebrek aan onmisbare materialen remmen de productie en leiden tot voortdurende prijsstijgingen. De volkomen ontoereikende kolenproductie veroorzaakt steeds groter stagnatie in het ganse industriële voortbrengingsproces. De Juniproductie der mijnen heeft de pessimisten eens te meer in het gelijk gesteld en de vrees, dat de kolensituatie in de aanstaande winter even ongunstig zal zijn als in de afgelopen winter, lijkt, tenzij een wonder gebeurt, maar al te zeer gewettigd. Welke de gevolgen hiervan zouden zijn voor de electriciteitsvoorziening, het spoorwegvervoer, om van de industrie zelve niet te spreken, behoeft geen betoog. Een bezadigd en als regel eerder optimistisch blad als „The Times“ maakte zich recentelijk tot tolk dezer bange voorgevoelens, erop wijzende, dat thans reeds de productie in tal van industrieën laag is vergeleken met tien jaren geleden. Alle voorspellingen der Regering ten spijt blijkt steeds duidelijker, dat de gevolgen van de tot vijf dagen verkorte arbeidsweek ernstiger zijn dan zelfs sceptici meenden te moeten voor-

¹⁾ Blijkens inmiddels door Lloyd's Register of Shipping per 30 Juni jl. gepubliceerde gegevens was op dit tijdstip de navolgende tonnage in aanbouw:

Engeland	2.062.949 br. reg. tons
Overige landen	1.783.707 " " "
waarvan in:	
Zweden	266.905 " " "
Frankrijk	236.678 " " "
Nederland	224.428 " " "
Engelse Dominions	221.494 " " "
	(incl. Canada m. 161.160 br. reg. tons)
Italië	191.342 " " "
Verenigde Staten	183.236 " " "
Denemarken	139.992 " " "
Spanje	112.524 " " "

Engeland's aandeel in de totale in de wereld in aanbouw zijnde tonnage bedroeg per 30 Juni jl. 53,6 pCt., terwijl Nederland de vierde plaats innam.

spellen. Weliswaar is men, althans in sommige kringen van de scheeps- en machinebouw, van oordeel, dat het aantal beschikbare arbeidskrachten op zich zelf niet ontoereikend is, maar men heeft het gevoel, dat een deel van het potentieel elders te werk wordt gesteld en dat zodoende de taak der werf- en fabrieksdirecties onnodig wordt verzwaard. Verminderde arbeidsprestatie enerzijds en stijgende kosten anderzijds zijn overigens niet de enige moeilijkheid, waarmee men te kampen heeft. Geheel ontoereikende staalvoorziening, geaccentueerd door een vermindering met ruim 50 pCt der normale toewijzingen en de moeilijk te verklaren beslissing der Regering, dat de levering van scheepsbouwstaal geen aanspraak op prioriteit kan maken, dreigen op korte termijn tot een impasse te leiden. En wederom moet er op gewezen, dat niet slechts de onvoldoende staalvoorziening ernstige zorgen baart. Hout is naar orde van belangrijkheid „bottle neck number two”. Ook hier bedragen de toewijzingen slechts 50 pCt der behoefte. Voor de leek is het tot goed begrip van de betekenis van hout in de scheepsbouwindustrie, die men maar al te zeer geneigd is te vereenzelvigen met ijzer en staal, nuttig erop te wijzen, dat rond 1.000.000 kilo's teakhout bij de bouw van de „Queen Mary” en eenzelfde hoeveelheid bij die van de „Queen Elisabeth”, voornamelijk voor de dekken, rails en trappen etc., werden verwerkt. Van het voor distributie beschikbare hout dient haar, teneinde in de behoeften der werven te voorzien, vier procent te worden toegewezen. In feite bedraagt de toewijzing slechts twee procent. De levering der benodigde elektrische uitrusting is onvoldoende en gaat met grote vertraging gepaard. Zo zijn er tal van onmisbare hulpwerktuigen en onderdelen, tot de uitrusting behorend, welke vertraagde levering ernstige stagnatie veroorzaakt. Aanzienlijke overschrijding der opleveringstermijnen is dan ook aan de orde van de dag. Niet slechts worden opdrachtgevers, in casu de reders, hierdoor ernstig gedupeerd; maar ook de werven zelf lijden hierdoor verliezen, welke zij niet kunnen verhalen. Men denke in dit verband slechts aan de door het wachten op materiaal en onderdelen „verloren tijd van duurbetaalde, geschoolde krachten.

In mijn aan de scheepvaart gewijde beschouwing ²⁾ heb ik er reeds op gewezen, dat contracten tegen vaste prijs en met gegarandeerde leveringstermijn voorshands tot het verleden behoren. Lonen en materiaalprijzen zijn vergeleken met vóór de oorlog scherp gestegen. Ter illustratie diene, dat staal vóór de oorlog gemiddeld circa £ 8 per ton kostte; de huidige prijs bedraagt ruim £ 17 per ton. Voor het ijzerwerk rekende men vóór de oorlog gemiddeld met £ 7 per ton; thans zou men zich gelukkig prijzen, indien hetzelfde werk tegen £ 17 per ton zou kunnen worden uitgevoerd. Vóór de oorlog rekend men met een basisloon van 70 sh. voor een arbeidsweek van 47 uren. Vandaag betaalt men 50 pCt meer voor een arbeidsweek van 44 uren; in feite is de loonfactor meer dan verdubbeld vergeleken met vóór de oorlog. Nog komen aanvragen voor nieuw te bouwen schepen, zij het ook in iets trager tempo dan kort na het einde van de oorlog, binnen, maar men vraagt zich niet zonder reden af, of reders zich, indien de vrachtenmarkt kentert, niet tweemaal zullen bedenken vooraleer zij opdrachten tegen de huidige zeer hoge prijzen plaatsen. Zal men voorts, indien de onvermijdelijke kentering komt en schepen slechts met een vertraging van een jaar — of langer — kunnen worden geleverd, niet tot annulering van bestellingen overgaan? Nog is dit, behoudens een enkele uitzondering, niet geschied, maar hoe zal men reageren, wanneer het huidige gunstig getij verloopt? De veronderstelling, dat concurrentie van de zijde van Duitsland en Japan voorlopig tot het verleden behoort, lijkt gewettigd. Men ducht echter de concurrentie der con-

²⁾ Zie: „Het rederijbedrijf”, in „E.-S.B.” van 23 Juli jl., blz. 586.

tinentale werven, zodra enerzijds, hetgeen in snel tempo geschiedt, de door oorlogsgeweld en bezetting geleden schade hersteld is, anderzijds de moeilijkheden inzake materiaalvoorziening, waarmee men ook op het vasteland te kampen heeft, minder acuut zijn. Rusland zal zich wel beperken tot voorziening in de eigen behoeften en men acht het weinig waarschijnlijk, dat de USSR voorshands een rol zal spelen op de internationale markt. Australië bouwt thans zijn eigen schepen, terwijl in Canada tijdens de oorlog de scheepsbouwindustrie een krachtige uitbreiding heeft ondergaan, zodat met opdrachten voor Canadese rekening op enigszins omvangrijke schaal niet kan worden gerekend. Ook de Argentijnse Regering, op dit ogenblik nog een gewaardeerde cliënte, streeft naar meerdere zelfgenoegzaamheid op het gebied van de scheepsbouw, zodat gevreesd moet worden, dat opdrachten voor Argentijnse rekening in de toekomst minder ruim zullen vloeien. De Italiaanse werven ontplooiën grote activiteit; men neemt echter in tot oordelen bevoegde Italiaanse kringen aan, dat de jaarproductie tengevolge van acute tekorten aan kolen en staal voorshands beperkt zal blijven tot ca. 80.000 br. reg. tons, waarvan met het oog op de deviezenpositie tenminste een derde voor buitenlandse opdrachtgevers zal dienen te worden gereserveerd, wil men in staat zijn, de uit het buitenland te betrekken kolen, staal enz. te financieren.

Ook Frankrijk doet ernstige pogingen om het herstel van zijn scheepsbouw, die ernstig van de oorlog te lijden heeft gehad — de werven behoren mede tot de zwaarst door oorlogsgeweld getroffen bedrijven — zoveel mogelijk te bespoedigen. Op 31 Maart jl. bedroeg de totale tonnenmaat der op Franse werven in aanbouw zijnde schepen 232.949 br. reg. tons. Alle werven zijn volledig bezet, maar ook hier stagneert de productie door ontoereikende materiaalvoorziening.

De staalbehoefte wordt op rond 570.000 tons geschat; blijkens een recente uittaling van de minister van Publieke Werken en Transporten kunnen de werven slechts op 240.000 tons rekenen. De Franse werven bouwen overigens voorsnog uitsluitend voor Franse rekening. Gezien de zware verliezen, welke de handelsvloot in en door de oorlog heeft geleden, betekent de eigen productie een aanzienlijke besparing van deviezen. Noorwegen streeft al mede naar uitbreiding der scheepsbouwcapaciteit, teneinde in een — zo groot mogelijk — deel der eigen behoefte te kunnen voorzien. Op 1 Januari j.l. waren 62 schepen, metende 71.500 br. reg. tons, op Noorse werven in aanbouw, terwijl bestellingen voor 94 schepen, metende 147.430 br. reg. tons, in portefeuille waren. Tegenover de voor Noorse rekening in het buitenland geplaatste bestellingen t.w.:

per 31 Maart 1947.

in Engeland	758.000 tons draagvermogen
„ Zweden	1.370.000 „ „
„ Denemarken	110.000 „ „
„ Nederland	112.000 „ „
„ België	25.000 „ „
„ Italië	67.000 „ „

Totaal 2.442.000 tons draagvermogen

speelt de eigen productie nog geen rol van betekenis. Zweden neemt na Engeland en Frankrijk met 244.205 br. reg. tons de derde plaats op de ranglijst in, waarbij er op gewezen dient te worden, dat Zweedse werven in tegenstelling tot Frankrijk aanzienlijke opdrachten, voorlopig hoofdzakelijk voor Noorwegen, onder handen hebben. De Deense scheepsbouw ondervindt eveneens grote moeilijkheden in verband met deviezenschaarste en materiaalvoorziening; de werven daar te lande werken voorlopig dan ook hoofdzakelijk voor Deense rekening. De Belgische werven zijn eveneens goed bezet; behoudens enkele opdrachten, voornamelijk voor Franse en Noorse rekening, werken zij echter speciaal voor rekening der Belgische rederijen.

Wanneer men dan ook in Engeland rekening houdt met toenemende concurrentie der continentale werven, denkt men allereerst aan ons land en aan Zweden. Op het gebied der scheepsreparaties doet de Nederlandse concurrentie zich reeds gelden. Het is hier niet zo zeer de prijsfactor, die een rol speelt — gemiddeld zijn de reparatiekosten vergeleken met vóór de oorlog 100/150 pCt gestegen — dan wel de mogelijkheid om de vereiste reparaties te doen uitvoeren in verband met de overbezetting elders.

Rest mij nog een kort overzicht der Amerikaanse scheepsbouwindustrie. In schrille tegenstelling tot de oorlogsjaren, toen Amerika schepen aan de lopende band bouwde, staat de huidige toestand. Tenzij op korte termijn, mede op grond van het door de op instigatie van President Truman ingestelde adviescommissie uit te brengen rapport, alsnog door Washington wordt besloten één der beide door de Maritime Commission ontworpen „long-range fleet restoration schemes” uit te voeren, moet gevreesd worden, dat de Amerikaanse werven begin 1948 zonder opdrachten zullen zijn. Tot goed begrip diene, dat plan no. 1 der Maritime Commission voorziet in de bouw van 65 lijnschepen, waaronder twee „superliners” van 74.000 br. reg. ton voor de transatlantische vaart met een snelheid van 31 mijl. Plan twee voorziet in de bouw van 67 schepen met uitschakeling der „superliners”. Met de uitvoering dezer constructieplannen zijn bedragen van resp. \$ 635 miljoen en \$ 571 miljoen en een duur van vijf jaren, te rekenen vanaf 1948, gemeoid. Teneinde Amerikaanse reders tegemoet te komen in de aanzienlijk hogere bouwkosten daar te lande — tengevolge, dezer hogere kosten kunnen Amerikaanse werven niet met het buitenland concurreren — en hen niet van meet af aan al te zeer in het nadeel te stellen tegenover de buitenlandse reders, bepleit de Shipowners Federation de toekenning van een zgn. „construction differential” ten bedrage van niet minder dan de helft der bouwkosten. Deze subsidie zou Amerikaanse reders, die de kustvaart dan wel de grote vaart uitoefenen, ten goede moeten komen. Men bepleit een dergelijke subsidie op gronden van nationale veiligheid: wil men voorkomen, dat men in een volgend conflict voor de derde maal een „emergency fleet” moet bouwen, dan dient men te beschikken over een moderne en omvangrijke vloot! Afgewacht dient te worden, of en wanneer deze plannen tot uitvoering komen.

Ik heb getracht, een samenvattend overzicht te geven van de wereldscheepsbouw en de talrijke moeilijkheden, waarmede men allerwegen te kampen heeft. Mutatis mutandis gelden deze moeilijkheden ook voor onze nationale scheeps- en machinebouw. Uit de inmiddels gepubliceerde jaarverslagen heeft men kunnen zien, dat met alle kracht gestreefd wordt de vooraanstaande plaats, die deze bij uitstek nationale industrie vóór de oorlog in de rij der scheepsbouwende landen innam, te heroveren. Moge dit streven eerlang met succes bekroond worden. Voor het herstel van 's lands welvaart zijn onze scheepswerven en machinefabrieken van de allergrootste betekenis!

C. VERMEY.

AANTEKENINGEN.

DE VOLKSHUISHOUDING DER VERENIGDE STATEN ONDER INFLATIONISTISCHE DRUK.

Het tweede economische rapport van de President.

De Raad van economische adviseurs, een lichaam, dat verleden jaar werd ingesteld om de President te assisteren in het opstellen van een rapport over de economische toestand van het land en naar aanleiding daarvan aanbevelingen te doen, heeft zijn tweede rapport, — het eerste ver-

scheen 8 Januari 1947¹⁾ — beëindigd; dit is op 21 Juli door President Truman aan het Congres aangeboden. Het is een interimrapport, ten doel hebbende aan te tonen, wat bereikt is om de vele problemen het hoofd te bieden, welke moeilijkheden er nog zijn en wat er gedaan moet worden.

Uit deze drie punten blijkt reeds, dat dit rapport zeer belangrijk is. De Verenigde Staten bevinden zich nog steeds in een boomerperiode, welke een enorme welvaart en werkgelegenheid heeft geschapen. Maar er zijn, volgens verschillende economen en zakenlieden, aanwijzingen, dat de recessie (de inzinking, niet te verwarren met depressie) reeds is begonnen. Anderen verwachten de recessie aan het einde van dit of het begin van het volgende jaar. Men begrijpt dus de spanning van iedere belangstellende om de opvattingen van deze „braintrust” te vernemen.

In dit opzicht wordt de lezer teleurgesteld; er is geen enkele uitspraak te vinden over een recessie. De President is terecht zeer voorzichtig op dit punt en zal zonder twijfel gedacht hebben aan de optimistische uitlatingen van vroegere Presidenten, die niet in vervulling zijn gegaan. De lezer mag zijn eigen conclusies trekken. Het materiaal daarvoor licht hem op alle mogelijke wijzen in; bovendien zijn de beschouwingen zo voortreffelijk, dat een goede verstaander, die volgens het bekende Franse spreekwoord slechts een half woord nodig heeft, meer dan dat krijgt.

De Verenigde Staten bevinden zich in een boomerperiode, die meestal gekenmerkt wordt door het moderne slagwoord „full employment”. In tegenstelling tot de periode vóór 1929 is de hoogconjunctuur algemeen. Thans is het mischien zelfs de landbouw — in tegenstelling tot 18 à 20 jaar geleden —, die het meest welvarend is. Immers, graan is een „bottle neck” in de hongerige wereld en de Verenigde Staten verwachten een tarweoogst, die alle vroegere records zal overtreffen. Denkende aan de schrale oogsten in vele landen van Europa, drukt de President het zo treffend uit als hij zegt, dat het land in en na de oorlog *gezegend* is door een ononderbroken aantal gunstige oogsten. Maar ook de industrie werkt op volle capaciteit en produceert meer goederen dan ooit te voren. De Verenigde Staten zijn welvarender dan ooit, of om de woorden van het rapport te gebruiken „Americans today live in a richer and more productive economy, and are enjoying its benefits more equitable than ever before in peacetime history”. In de eerste helft van dit jaar hebben de Verenigde Staten goederen en diensten voortgebracht op een jaarbasis van \$ 225 milliard. Dag in dag uit heeft men gesproken over een recessie, welke niet is gekomen. In Juni bedroeg het aantal werkende personen 60 miljoen (met het leger mee 61.4 miljoen), een aantal, dat vroeger voor onmogelijk was gehouden. Het aantal werklozen is 2,5 miljoen. Enkele gegevens mogen de stijging van het nationale inkomen illustreren.

Bruto nationaal inkomen of uitgaven (in milliard dollars).

Jaar	Bruto nationaal product	Persoonlijke consumptieve uitgaven	Bruto binnenlandse particuliere investeringen	Netto buitenlandse investeringen	Regeringsaankopen van goederen en diensten
1929	103,8	78,8	15,8	0,8	8,5
1933	55,8	46,3	1,3	0,2	8,0
1939	90,4	67,5	9,0	0,9	13,1
1944	210,6	110,4	5,7	2,1	96,6
1945	213,1	121,7	9,1	0,8	83,1
1946	203,7	143,7	24,6	4,8	30,7
<i>voor seizoensinvloeden gecorrigeerde cijfers op jaarbasis</i>					
1946 I	191,7	134,3	18,6	3,3	35,4
II	197,0	138,2	22,3	6,1	30,3
III	207,5	147,3	27,0	4,5	28,6
IV	218,6	154,9	30,4	5,2	28,2
1947 Ie halfjaar	225,0	158,0	29,5	10,0	27,5

Deze cijfers zijn uitgedrukt in nominale dollars. Tenge-

¹⁾ Zie „E.-S. B.” van 22 Januari 1947, „Het economisch rapport van President Truman”.

volge van de prijsstijging zou een berekening op basis van reële koopkracht meer waarde hebben.

Deze ongeëvenaarde voorspoed in ons land moet, aldus het rapport, niet een oorzaak zijn van ijdele zelfgenoegzaamheid. Men moet zich goed realiseren, dat de volledige werkgelegenheid bij een hoog prijspeil ondersteund wordt door speciale factoren, zoals de reconversievraag naar goederen van het bedrijfsleven, de opgehoopte vraag van de consumenten, het buitensporige gebruik van besparingen en credieten (bij dit laatste wordt zonder twijfel gedacht aan de stijgende omvang van de afbetalingscredieten) en een buitengewoon overschot van de uitvoer. Dit zijn tijdelijke steunpilaren van ons economisch systeem. Als zij verzwakken, zullen fundamentele aanpassingen nodig zijn om de overgang naar een permanent stabiele volkshuishouding, werkend op een maximaal vredesniveau, te voltrekken.

Een dergelijke aanpassing vergt tijd in een vrij en gecompliceerd economisch systeem. Voordat een depressie met grote werkloosheid intreedt, moet zij voltrokken zijn. Intussen wijst het rapport erop, dat er verschillende zwakke punten in het economisch systeem zijn. Het eerste is de prijssituatie. De prijzen stegen na de opheffing van de prijscontrole in de tweede helft van 1946 zeer sterk, stegen langzamer in het eerste kwartaal van dit jaar en vervloede in het tweede kwartaal. De oorzaken hiervan zijn het ruimere aanbod van vele goederen, een verhoging van de weerstand van consumenten en de bemoedigende actie van vele zakenlieden op de wensen van de Regering inzake de prijzen (April 1947). Hoe bemoedigend dit ook is, verdere prijsverlagingen zijn nodig. Bovendien dreigen gevaren uit de prijsverhoging van steenkolen na de recente loonsverhogingen in deze industrie, uit de doorwerking daarvan op andere industrieën en tenslotte uit de stijgende prijzen van sommige landbouwproducten, vooral maïs. De prijsstijging in de agrarische sector is een gevolg van slecht weer in de lente, overstromingen (Mississippi gebied) en de onverwachte grote vraag uit Europa.

Een ander, zwak punt in de prijssituatie zijn de stijgende lonen. Het rapport wijst er in dit verband op, dat tengevolge van de gestegen kosten van levensonderhoud de totale koopkracht der consumenten niet groter is dan een half jaar geleden. In sommige gevallen is een loonsstijging noodzakelijk (het rapport wenst de minimumlonen tot 65 cent per uur te verhogen), maar verder moeten de loonsstijgingen in verband staan met gestegen productiviteit en niet gemaakt worden op een basis, die tot hogere prijzen leidt of prijsverlagingen verhindert. Want het rapport wijst er terecht op, dat zulks leidt tot een dalende vraag en het handhaven van een hoog niveau van productie zal belemmeren.

Speciale aandacht wordt besteed aan de verhoging van de steenkolenprijzen, momenteel ook van het allergrootste belang. De recente verhoging van de lonen in de steenkolenmijnen is het gevolg van de overgang van de negen- tot de achturenwerkdag met behoud van hetzelfde loon en de verhoging van het uurloon, waardoor de lonen der arbeiders zijn gestegen van \$ 1,18 tot \$ 1,63 per uur. Deze stijging is niet ineens op te vangen door grotere productiviteit, hoewel het negende uur zeker het minst productieve is. De mineigenaren wordt aangeraden de beste methode van de moderne techniek toe te passen. Dan kan de recente prijsstijging van steenkool waarschijnlijk weer ongedaan worden gemaakt. Intussen zullen de grote consumenten van steenkool — vooral de staalindustrie — ook hun prijzen gaan verhogen en dreigt het gevaar van een nieuwe prijs-spiraal. Daarom worden de leiders van de industrieën, die veel steenkolen gebruiken, aangeraden om, alvorens zij dienaangaande beslissingen nemen, de gevolgen van de loon- en prijsaanpassingen in de steenkoolindustrie af te wachten. Gezien de winsten in de staalindustrie is stabiliteit van de staalprijzen een wijze economische politiek, zowel voor de industrie als voor de natie. Een nieuwe golf

van prijsinflatie zou slechts één gevolg hebben, een scherpe recessie; het is het belang van iedereen deze te verhinderen.

Afgezien van de hoge landbouwprijzen — het rapport is hierover zeer uitvoerig — en de recente loon- en prijsstijgingen in de steenkolenindustrie met haar mogelijke gevolgen, komt het rapport tot het derde zwakke element in de huidige situatie, speciaal de woningbouw. Het program van het National Housing Agency voorziet in het bouwen van een miljoen wooneenheden in 1947 en anderhalf miljoen in volgende jaren. Op grond van de huidige gegevens zullen dit jaar niet meer dan 750.000 eenheden worden gebouwd. De nieuwe huizen zijn zeer duur en alleen te betalen voor de meergegoeden. Nergens in de gehele volkshuishouding is verlaging van kosten noodzakelijker dan in de constructieijverheid. Als dit het geval is, kan men een lange periode van bouwbedrijvigheid verwachten. Want de woningnood is, evenals elders, ook in de Verenigde Staten enorm groot.

De vierde factor van zeer grote betekenis voor de Amerikaanse volkshuishouding is de export. De overdracht van goederen en diensten aan andere landen vond in het eerste halfjaar plaats op een jaarbasis van \$ 20,7 milliard, een nieuw record in de buitenlandse handel. Gegevens over het volume van de uitvoer zouden een beter inzicht geven. In een volkshuishouding, waar de productiecapaciteit volledig bezet is, werkt de uitvoer inflationistisch. Het rapport bespreekt daarom de gevolgen van deze uitvoer — speciale studies over dit punt in verband met de voorstellen van Generaal Marshall zijn onder handen — voor de Amerikaanse volkshuishouding.

Er wordt op gewezen, dat deze export, ondanks het hoge niveau (wij voegen er aan toe in dollars), slechts een kleine fractie van de totale Amerikaanse productie vertegenwoordigt. Het Amerikaanse volk staat voor eigen gebruik een grotere hoeveelheid goederen en diensten dan ooit te voren ter beschikking. Het Amerikaanse volk consumeerde, per hoofd van de bevolking, in 1946 vergeleken met 1939 15 pCt meer vlees, 52 pCt meer blikgroente; 14 pCt meer verse groente, 36 pCt meer vruchten in blik en 22 pCt meer eieren. Daarentegen daalde het gebruik van tarwe, zuivelproducten, verse vruchten en plantaardige vetten en oliën iets.

Wat de overige artikelen (niet voedingsmiddelen) betreft, was het gebruik in 1946 en 1947 hoger dan ooit en de verhouding van leveringen aan het buitenland tot de productie was in vele gevallen dezelfde als voor de oorlog. Alleen voor enkele goederen was de verhouding in het eerste kwartaal 1947 hoger.

De grote exporten van dit jaar veroorzaakten dus enige druk op het moment, dat de volkshuishouding onder inflationistische krachten stond. Deze druk was evenwel, afgezien van een aantal gevallen, matig. Bovendien is hij tijdelijk. Ten behoeve van de buitenlandse politiek zijn tijdelijke tekorten van een gering aantal artikelen te aanvaarden. In elk geval zijn de kosten van een effectieve buitenlandse hulp slechts een fractie van de kosten om de oorlog te winnen en zij zijn onmisbaar om de vrede te winnen, aldus het rapport.

Zoals uit het voorafgaande blijkt, liggen er dus vier soorten van onzekerheden in de Amerikaanse volkshuishouding: onzekerheid over de invloed van de oogsten (vooral van maïs) op de agrarische prijzen; de invloed van de verhoogde lonen en prijzen in de steenkolenindustrie op industriële prijzen; de trend van de kosten van woningbouw en de aanbouw van woningen en de gevolgen van de hulpverlening aan het buitenland. Aan deze vier onzekerheden zouden wij willen toevoegen de credietsituatie, waarover in het geheel niet wordt gesproken. De ontwikkeling op deze gebieden, aldus het rapport, kan ertoe leiden, dat de inflationistische krachten sterker kunnen worden.

Een verlaging der belastingen zou de inflationistische druk vermeerderen en de verlaging van de staatsschuld verhinderen. En dit is juist nodig in tijden van voorspoed.

Een dergelijke politiek stelt de Regering in staat fiscale maatregelen te nemen in een tijd als zij nodig zijn om steun te verlenen aan de volkshuishouding in tijden van dalende conjunctuur. De gezonde financiële politiek, welke de Regering heeft gevolgd, wordt door de ervaring ondersteund. Deze politiek moet niet worden opgegeven of verzwakt. Deze opmerking is, zoals men begrijpt, gericht tegen het Congres, dat na het veto van de President in Juni jl. een nieuwe belastingverlaging tracht door te voeren.

Het was niet mogelijk op alle aspecten van de huidige Amerikaanse volkshuishouding, zoals deze uit het rapport blijkt, diep in te gaan. In het bovenstaande is het voornaamste van dit zeer belangrijke rapport weergegeven, waarbij wij hier en daar enkele kanttekeningen hebben gemaakt.

Tenslotte geven wij een van de merkwaardigste passages uit het rapport van de President weer, een passage, die bij vertaling veel van haar waarde verliest.

„We must adjust our minds to the fact that we are living in a 225 billion dollar economy; that our free system has become today, and tomorrow must continue to be, the richest and most powerful productive machine ever devised by the minds and hands of man. Our task is to create for the functioning of this great productive force an environment in which it can operate smoothly at capacity. Thus far we have avoided the economic misfortunes which followed World War I and then culminated in a disastrous depression in 1929. Today we are wiser, more experienced, infinitely more blessed with material riches, more united as a people, stronger as a nation. If, calmly and realistically, we assess our strong points and our weaknesses and boldly take necessary steps in time, we can place the high production and the high employment that we have today on a firm foundation of enduring prosperity and peace”.

Uit deze passage spreekt zelfvertrouwen in een vrije volkshuishouding en een zeker optimisme. Het is voor de wereld te hopen, dat de voorwaarden zullen worden vervuld voor een handhaving van de bedrijvigheid op een hoog niveau. Voor het zover is, zullen nog heel wat moeilijkheden moeten worden overwonnen. Of dit zonder interventie te bereiken is, daarop zal eerst de toekomst het antwoord kunnen geven. Hoe dit ook zij, de Amerikaanse conjunctuur heeft voor de aandachtige beschouwer iets fascinerends. En dit zal hij zeker in de komende jaren behouden.

IS OOST-EUROPA ECONOMISCH EEN EENHEID?

De gebeurtenissen aan de vooravond van de besprekingen over de Marshall-gedachte hebben ertoe geleid, dat Europa in twee gedeelten werd gesplitst; het is West-Europa, dat thans te Parijs in conferentie bijeen is, ten einde tot overeenstemming te geraken over een economisch programma, dat aan de Verenigde Staten kan worden voorgelegd. Men dient echter te bedenken, dat de scheidslijn, die door Europa loopt, in eerste instantie politiek van karakter is. Het is voor Europa's toekomst van groot belang, welke aspecten er economisch aan deze scheidslijn zijn verbonden.

Is Oost-Europa te beschouwen als een economisch bloc? Met deze vraag houden zowel „The Economist” van 19 Juli jl.¹⁾ als de „Neue Zürcher Zeitung” van 22 Juli jl.²⁾ zich bezig. Om op het betoog vooruit te lopen: beide bladen komen tot de conclusie, dat er van een Oost-Europees economisch bloc in feite geen sprake is. De „N.Z.Z.” tracht dit aan te tonen met behulp van cijfermateriaal, dat een beeld geeft van de richting van de buitenlandse handel der Oost-Europese landen in de jaren 1934/1938. Wij nemen hiervan de volgende gegevens over:

n.	Invoer		Uitvoer	
	Bedrag ¹⁾	in pCt	Bedrag ¹⁾	in pCt
Tsjechoslowakije.				
Totale buitenlandse handel	8.084,3		9.097,5	
met: Donaugebied	1.179,5	14,6	1.803,5	19,3
Duitsland	1.643,6	20,9	1.455,7	16,3
West-Europa	1.699,8	21,3	2.080,5	22,9
Oostenrijk.				
Totale buitenlandse handel	1.269,4		937,9	
met: Donaugebied	464,3	36,9	275,3	29,8
Duitsland	211,5	16,9	153,3	15,9
West-Europa	173,9	13,7	177,6	18,8
Hongarije.				
Totale buitenlandse handel	417,1		494,0	
met: Donaugebied	164,9	37,8	149,1	30,6
Duitsland	103,5	24,6	119,8	24,3
West-Europa	52,4	12,9	84,2	17,4
Joegoslavië ³⁾				
Totale buitenlandse handel	4.204,6		4.147,6	
met: Donaugebied	—	27,9	—	28,8
Duitsland	—	24,3	—	23,1
West-Europa	—	17,5	—	19,0
Roemenië.				
Totale buitenlandse handel	15.149,0		21.043,0	
met: Donaugebied	4.148,0	28,9	4.669,0	22,7
Duitsland	3.762,0	26,1	4.244,0	17,5
West-Europa	3.675,0	26,0	5.464,0	26,2

¹⁾ in miljoenen van de toenmalige landsvaluta.

²⁾ Vierjaarsgemiddelde 1934/1937.

³⁾ Hoeveelheidscijfers.

Deze cijfers wekken inderdaad de indruk, dat er van een „gesloten Oost-Europese kringloop” niet kan worden gesproken. Zij zijn o.i. echter niet volledig. Zo ontbreken Bulgarije, Polen en Finland in de reeks, terwijl voorts de periode 1934/1938 voor de huidige verhoudingen niet als maatstaf is te nemen. Er kunnen zich sindsdien immers zodanige verschuivingen in de economische structuur der betrokken landen hebben voorgedaan, dat de verhoudingen thans geheel zijn gewijzigd. Materiaal hiervoor is moeilijk te vinden; de „N.Z.Z.” wijst zelf echter reeds op de mogelijkheden, die in de economische ontwikkeling van de Sovjet-Unie liggen opgesloten. De textielindustrie van Hongarije en Roemenië bijv. verwerkt sinds het einde van de oorlog Russische katoen, hetgeen vóór 1940 nimmer plaats vond.

„The Economist” vermeldt evenwel, dat het handelsverkeer tussen Oost- en West-Europa ook na de oorlog van groot belang is gebleven. Weliswaar nam Rusland in 1946 de volgende percentages van de import, resp. export, voor zijn rekening: Hongarije 49, resp. 45 pCt, Bulgarije 82, resp. 66 pCt en Polen 74, resp. 51 pCt — voor Roemenië en Joegoslavië zijn geen cijfers beschikbaar —, maar het blad wijst op de volgende punten:

1. Slechts 9 pCt van de Tsjechoslowaakse importen kwam uit Rusland, slechts 12 pCt van de export van dit land ging naar Rusland. Het nieuwe handelsverdrag tussen beide landen, zo merkt het blad op, „was rather a political gesture than a serious reorientation of Czech trade”. De „Marshall-landen”, incl. Oostenrijk, verzorgden in 1946 42 pCt van de Tsjechoslowaakse importen en namen 54 pCt van de dito exporten op.

2. De export van Finland ging in 1946 voor 27 pCt naar Groot-Brittannië, de Finse import was voor 21 pCt uit Groot-Brittannië afkomstig. De „Marshall-landen”, samen met de Verenigde Staten, verzorgden 70 pCt van de Finse importen en namen eveneens 70 pCt van de dito exporten op.

3. Verschillende Oost-Europese landen vertonen voor 1947 de neiging, het handelsverkeer met het Westen uit te breiden en het aandeel van Rusland te verminderen.

„For some years to come”, zo vervolgt „The Economist”, „the most highly-developed areas of Eastern Europe must pin all their hopes for really advantageous and profitable trade upon Western Europe. Russia is not in a position to provide either the technical equipment or, above all, the consumers' goods, of which every East European country is desperately in need. Nor will Russia provide a large and stable market for agricultural surpluses when they begin to reappear in the East European markets. Before the war, over 80 per cent of the exports of Eastern Europe were consumed in Europe, mainly in the Centre and the West. To cut off all links running

¹⁾ T.a.p. blz. 91: „Iron Curtain or Open Door?”

²⁾ In het „Handelsteil”: „Die wirtschaftlichen Möglichkeiten des Ostblocks”.

westwards would demand a dislocation of trade which these communities could risk only under the pressure of an exceptionally grave political situation".

Terwijl het Engelse blad op grond van het bovenstaande tot de conclusie komt, dat er geen sprake is van een „single exclusive uniform undifferentiated East European bloc”, spreekt de „N.Z.Z.” het vermoeden uit, dat het handelsverkeer tussen Oost- en West-Europa door de weinig opwekkende politieke ontwikkeling minder zal worden getroffen dan men op het eerste gezicht geneigd is te denken. „Und hierin liegt eine schwache Zukunftshoffnung auf die spätere Wiederherstellung normaler Wirtschaftspolitischer Zustände in Europa.”

DE ECONOMISCHE CONSEQUENTIES VAN DE VERDELING VAN BRITS-INDIË.

Met ingang van 15 Augustus a.s. zal de politieke scheiding van Brits-Indië een voldongen feit zijn. De „Indian Independence Bill” voorziet n.l. in de vestiging van twee onafhankelijke Dominions: India (tot dusver Hindoestan genoemd) en Pakistan (buiten het huidige administratieve begrip „British India” vallen de 630 „Indian States”, welke 100 miljoen inwoners tellen).

Pakistan zal bestaan uit de provinciën Oost-Bengalen, West-Pendsjaab, Sind, Baloetjistan en de Noord-West Grensprovincie; het aantal inwoners van deze staat zal dan 80 miljoen bedragen. De staat India zal ongeveer 220 miljoen inwoners omvatten.

Men zal zich afvragen, welke economische gevolgen aan de politieke scheiding van Brits-Indië verbonden kunnen zijn.

In de pers in India, zo zegt „The Times Review of Industry” van Juli jl., heeft de onafhankelijkheidsverklaring tot dusverre slechts politieke commentaren opgeleverd. Het politieke aspect van de verdeling was voor de Brits-Indische pers van die orde van grootte, dat aan de mogelijkheid van een terugslag op handel en industrie weinig aandacht werd besteed. Er zijn echter reeds van andere zijde stemmen over dit probleem opgegaan.

Het blad publiceert enige cijfers betreffende de distributie van de hulpbronnen waarover India en Pakistan beschikken:

Periode 1939-'40.

Industriële vestigingen.	India	Pakistan
Aantal		
Katoenfabrieken	380	9
Jute	108	—
Suiker	156	10
IJzer- en staal	18	—
Cement	16	3
Papier	16	—
Glas	77	2
Inkomens (× 1.000 Rs.).		
Mijnen, steengroeven etc.	94.148	23.541
Textielproducten	448.682	27.218
Metaal en metaalproducten	65.245	18.634
Bouwwerken en div. goederen	78.667	19.173
Distributie en communicatie	1.046.354	184.747
Financiële instellingen	206.212	38.807
Agrarische hulpbronnen. (bebouwde opp. × 1.000 acres).		
Jute	984	1.404
Katoen	13.770	1.603
Thee	641	97
Rijst	17.229	5.376
Tarwe	4.200	2.785
Suiker	2.631	517
Grondnoten	2.274	—
Minerale hulpbronnen. (productie)		
Kolen (× 1.000 ton)	25.080	198
Petroleum (× 1.000 gallons)	65.969	21.113
Chroom (× 1.000 ton)	5	22
Kopererts (× 1.000 ton)	288	—
IJzererts (× 1.000 ton)	1.422	—
Mangaanerts (× 1.000 ton)	766	—
Magnesiumerts (× 1.000 ton)	23	—
Mica (× 1.000 cwt.)	109	—

Spoorwegen.	India	Pakistan
Lengte v. h. spoorwegnet in mijlen	25.970	15.542
Kap. investering (× mln. Rs.)	6.256	2.328
Wegen.		
Aantal mijlen	246.605	49.863
Potentiële waterkracht (Kw.)	1.343.000	2.847.000
Provinciale financiën.		
Inkomsten (× mln. Rs.)	14.338	4.479
Uitgaven (× mln. Rs.)	14.270	4.947
Centrale financiën.		
Inkomsten (× mln. Rs.)	27.721	8.295
Uitgaven (× mln. Rs.)	38.932	11.629

Uit de vermelde statistieken blijkt, dat Pakistan op elk gebied bij India ten achter staat, met uitzondering van de chroom- en jutevoorziening, benevens de potentiële waterkracht. Eén der leidende Indische industriëlen, Mr G. D. Birla, illustreerde dit tekort nog met enige gegevens betreffende het havenverkeer. Pakistan zal twee belangrijke havens bezitten, n.l. Karachi en Chittagong, welke in de periode van 1939-'40 in totaal 2.441.000 ton verwerkten. India zal beschikken over Bombay, Cochin, Madras, Vizagapatam en Calcutta, welke te zamen in bovengenoemde periode 16.548.000 ton verwerkten.

In de „Commercial and Financial Chronicle” van 19 Juni jl. geeft Paul Einzig een soortgelijke mening weer. Naar zijn mening is de verdeling van India politiek bezien eenvoudig, vergeleken bij de problemen, welke zullen rijzen als gevolg van de economische ontwrichting. Reeds de verdeling van activa en passiva zal grote moeilijkheden wegens het gebrek aan industriële en financiële hulpbronnen. Door de verdeling van Bengalen bijv. zal Calcutta, dat een commercieel en industrieel centrum van belang is, van zijn natuurlijk agrarisch achterland worden afgesneden. Het valt bovendien te bezien, of het mogelijk is, een tolunie en een uniform geldstelsel tussen de verschillende delen van Voor-Indië te handhaven, vanwege de grote verschillen in de economische opbouw van deze gebieden.

Uit de zwakke economische positie van Pakistan mag men echter wel afleiden, dat de een of andere vorm van economische samenwerking op de duur onvermijdelijk is. Deze noodzaak tot samenwerking zal nog worden versterkt door het feit, dat Pakistan, geografisch gezien, geen eenheid vormt. Maar ook de internationale aspecten van de verdeling van India dwingen tot het inslaan van de weg der coöperatie. Zo zal men reeds moeten geraken tot een overeenkomst betreffende het gebruik van de pondensaldi in Engeland:

„The Times Review of Industry” is dan ook weinig bevreesd voor een scherpe scheiding van de economische betrekkingen tussen India en Pakistan. In dit verband wijst het blad op het gunstige effect, dat het einde van een lange periode van politieke onzekerheid heeft gehad op de effectenbeurs. De beleggers waren n.l. de laatste maanden bang voor een totale ineenstorting van het economisch leven van Brits-Indië. De „Calcutta Stock Exchange” toonde echter zijn vertrouwen in de toekomst door het afvoeren van 12 aandelen van de minimumprijzlijst, waaraan deze voordien gebonden waren. Indien dit experiment succes heeft, zal men nagaan, of de minimumprijzbinding voor alle andere aandelen kan worden afgeschaft.

INTERNATIONALE NOTITIES.

DE STEENKOOLOVOORZIENING VAN EUROPA EN HET MARSHALL-PLAN.

In een aantekening in dit nummer¹⁾ wordt de vraag besproken, of Oost-Europa economisch als een eenheid is te beschouwen. De conclusie moet ontkennend luiden. Bezien wij echter het vraagstuk van de steenkoolvoorziening in het licht van de Marshall-gedachte, dan moet

¹⁾ Zie „Is Oost-Europa economisch een eenheid?”, blz. 613.

worden vastgesteld, dat Oost-Europa er ongetwijfeld gunstiger voorstaat dan West-Europa. Vier van de zes Donaulanden hebben een overschot aan brandstofcalorieën, als men steenkool en ruwe olie te zamen neemt, aldus de „Neue Zürcher Zeitung” van 22 Juli jl.; op invoer aangewezen zijn slechts Joegoslavië en Bulgarije. Verder heeft Polen het grootste overschot aan kolen van alle Europese landen. Zou Rusland in de landen van Oost-Europa een onderlinge uitwisseling nastreven, dan zou het wegvallen van gaskolen en hoogovencokes uit Oostenrijk en het bekken van de beneden-Donau te dekken zijn uit Polen of Tsjechoslowakije, waartegenover de behoefte aan petroleum van Bulgarije en Tsjechoslowakije (later vermoedelijk ook van Polen) met behulp van Roemenië, Hongarije en Oostenrijk zou kunnen worden bevredigd.

In geheel West-Europa daarentegen bestaat een acuut gebrek aan steenkool, en een opheffing hiervan kan alleen geschieden met de hulp van Amerika of misschien uit de productie van het Ruhrgebied. De Amerikaanse kolen zijn echter voor Europa te duur; hierover heeft vooral Frankrijk reeds sedert het einde van de oorlog geklaagd. Het spreekt vanzelf, dat het voor de toch al precaire Franse deviezenpositie zeer bezwaarlijk is, dat voor brandstoffen dollars afvloeien; ook al zou echter dit bezwaar in het kader van het Marshall-plan kunnen worden overvragen, dan zou toch de kostprijs te hoog blijven. Of het Ruhrgebied binnenkort voldoende kolen zal produceren om de door het op gang komen van de wederopbouw, vergrote behoefte aan steenkool van West-Europa te dekken, is op dit moment niet te zeggen. Een stijging van de steenkoolproductie in het Westen is niet alleen een financieel, maar ook een politiek vraagstuk. Zeker zou met behulp van het Marshall-plan verbetering kunnen worden gebracht in de productie van het Ruhrgebied, maar, zo vervolgt het blad, het komt niet alleen aan op een grotere gemiddelde productie per dag; ook nieuwe technische installaties en onderdelen zijn nodig. Dit vereist een hogere staalproductie, waartegen Frankrijk bezwaren zal maken.

Concluderend stelt het blad t.a.v. dit probleem vast, dat in de wedloop tussen het Marshall-plan en Oost-Europa Rusland twee kansen heeft:

1. het tekort aan steenkool is in de landen van Oost-Europa veel gemakkelijker te overwinnen dan in West-Europa;
2. door de politieke invloed van Rusland bestaat in de landen van Oost-Europa niet de mogelijkheid voor politieke controversen, terwijl in het Westen enige netelige politieke vraagstukken moeten worden opgelost, alvorens een grootscheeps economisch programma mogelijk is.

DE HUIDIGE RIJSTSITUATIE.

De productie van rijst in het Verre Oosten heeft, ten gevolge van de oorlog en de politieke instabiliteit in verschillende landen, ten eerste geleden. Daarbij komt, dat in de laatste twee seizoenen het weer ongunstig was, terwijl ook het probleem van het tekort aan arbeidskrachten een belangrijke rol speelde.

Voor de oorlog, zo bericht „The Economist” van 19 Juli jl., bedroeg de wereldrijstproductie 106 miljoen ton per jaar. De oogst 1946-1947 leverde 101 miljoen ton op. Een vermindering van 5 pCt. lijkt klein. Men bedenke echter, dat de bevolking is toegenomen en het aantal consumenten naar schatting met 10 à 15 pCt. is gestegen. Dit betekent, dat het peil van de vooroorlogse productie niet toereikend zou zijn voor de huidige behoefte.

Het tekort aan rijst wordt verder nog geaccentueerd door het feit, dat in 1946/1947 juist de productie in de belangrijke exporterende landen, zoals Burma, Indo-China en Siam, slechts ongeveer 60 pCt. van die van 1935-1939 bedroeg. De wereldexport is uit dien hoofde dan ook van 7,8 miljoen ton vóór de oorlog teruggelopen tot 2,2 miljoen ton.

De oogst van 1947/1948 schijnt, indien het weer meewerkt, iets beter te zullen worden. In China moet het areaal zijn uitgebreid. Aan de andere kant dient rekening te worden gehouden met een geringe daling in India, waar, speciaal in Bengalen, in plaats van rijst hier en daar jute wordt geplant. In Burma en Siam gaat men voort de productie op te voeren, al zullen de volledige resultaten eerst over 5 jaar beschikbaar zijn. Indo-China en Indonesië verkeren nog steeds in een toestand van politieke instabiliteit. Met dit al hoopt men op een export van 3 à 4 miljoen ton, hetgeen meer is dan verleden jaar, maar minder dan vóór de oorlog.

De te verwachten verbetering van de rijstsituatie heeft enkele belangrijke gevolgen. Zij zal de arbeidsproductiviteit verbeteren en daardoor de productie in het algemeen gunstig beïnvloeden. Zij zal ook de voedselsituatie in Europa verlichting geven, omdat de „Emergency Food Council” immers genoodzaakt was „cereals destined for Britain, Europe and elsewhere” aan het Verre Oosten beschikbaar te stellen, teneinde een massale hongersnood te voorkomen.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

In afwachting van de maandultimo hebben blijkbaar vele geldmarktinstellingen vrij omvangrijke bedragen beschikbaar gehouden. Zij zullen niet alleen aan de normale ultimobehoeften hebben te voldoen, doch tevens zullen per die datum voor de banken weer 3- en 5-jarige schatkistbiljetten beschikbaar komen, en voor levensverzekering-maatschappijen en pensioenfondsen 3½ pCt schatkistbiljetten met 5-jarige looptijd. Dit alles zal vrij grote bedragen eisen, welke thans on call worden aangeboden. In verband hiermede daalde de callgeldnotering tot ¾ pCt, zonder steeds voldoende vraag te ontmoeten. Het disconto van het zeer kortlopende Augustuspapier daalde eveneens tot 1 pCt. In de overige disconto's kwam vrijwel geen wijziging t.o.v. de in het voorgaande overzicht vermelde noteringen. Een feitelijke krapte van de geldmarkt ligt, zoals in het vorige overzicht werd opgemerkt, aan deze relatief hoge disconto's waarschijnlijk niet ten grondslag. De wens tot ruil van kort- in langlopend papier overheerst blijkbaar nog steeds, al kan deze blijkens de geringe omzetten, niet altijd worden geëffectueerd.

Na het bekend worden van het politionele optreden in Indië waren de Indische fondsen op Maandag jl. enigszins onder druk. Spoedig herstelden de koersen zich toen bekend werd, dat het optreden zeer bevreemdend verliep en de vernielingen tot nu toe beperkt bleken te zijn, terwijl aanzienlijke voorraden ondernemingsproducten nog werden aangetroffen. Per saldo wisten de Indische fondsen over het algemeen dan ook vrij aanzienlijke koerswinsten te boeken.

De binnenlandse fondsen waren eveneens over het algemeen iets hoger. Het optimisme t.a.v. de Indische fondsen deelde zich min of meer aan de andere groepen mede. Scheepvaartfondsen ondergingen slechts een geringe stijging. Blijkbaar werkt de druk, veroorzaakt door de recente omvangrijke emissies, nog enigszins na.

	18 Juli	25 Juli
	1947	1947
A.K.U.	181½	186½
van Berkel's Patent	124	124
Lever Bros. Unilever C. v. A.	284	294½
Philips G. b. v. A.	369½	372½
Koninklijke Petroleum	415½	415½
H.A.L.	204	206
N.S.U.	179½	181½
H.V.A.	236	248
Deli Mij. C. v. A.	154	164½
Amsterdam Rubber	144½	153

STATISTIEKEN.

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 28 Juli 1947.

Activa.			
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	Hoofdbank f	—	1)
	Bijbank	—	
	Agentsch.	—	
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. 11, 1e lid, sub 3 van de Bankwet 1937) ° art. 4 van het Koninklijk besluit van 1 October 1945, Staatsblad No. F 204)		—	
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		2.100.000.000,—	
Beleningen: Hoofdbank f	140.389.229,33 *)		
(incl. voorschotten in rekening-courant op onderpand)			
	Bijbank	380.460,97	
	Agentsch.	10.750.607,95	
	f	151.520.298,25	
Op effecten, enz.		151.294.669,93 *)	
Op goederen en celen		225.628,32	
	f	151.520.298,25 *)	
Voorschotten aan het Rijk (art. 16 van de Bankwet 1937)		—	
Boekvoering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		1.500.000.000,—	
Munt en muntmateriaal:			
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f	502.317.450,21	
Zilveren munt, enz.		1.831.793,48	
	f	504.149.243,69	
Papier op het buitenland	f	146.442.800,—	
Tegoeed bij correspondenten in het buitenland		202.548.340,—	
Buitenlandse betaalmiddelen		4.842.716,—	
	f	353.833.856,—	
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds		64.960.131,48	
Gebouwen en inventaris		3.500.000,—	
Diverse rekeningen		57.210.998,27	
	f	4.735.174.527,70	
Passiva.			
Kapitaal	f	20.000.000,—	
Reservefonds		12.452.579,46	
Bijzondere reserves		32.247.868,69	
Pensioenfonds		16.821.414,80	
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)		126.211.850,—	
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgiften)		2.768.323.435,—	
Bankassigaties in omloop		350.299,69	
Rekening-courant saldo's:			
's Rijks Schatkist:	f	810.251.616,38	
Geblokkeerde saldo's van banken		46.561.113,74	
Geblokkeerde saldo's van anderen		35.881.857,10	
Vrije saldo's		738.181.817,68	
	f	1.630.876.404,85	
Diverse rekeningen		127.890.675,21	
	f	4.735.174.527,70	

- 1) Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen f —
- 2) Waarvan aan Nederlands-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99) 39.529.875,—
- Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten 148.413.641,50

BANK VAN ENGELAND.

(Voornaamste posten in miljoenen ponden).

Data	Metaalvoorraad	Govt. debts and Govt. securities	Fiduciary issue	Biljetten in circulatie	Biljetten in Banking Dept.
2 Juli '47	0,2	1.449,2	1.450	1.398,7	51,5
9 Juli '47	0,2	1.449,2	1.450	1.403,6	46,7
16 Juli '47	0,2	1.449,3	1.450	1.405,5	44,7
23 Juli '47	0,2	1.449,3	1.450	1.408,3	42,0

Data	Gouden en zilveren munten	Govt. securities	Other securities		Deposits		
			Disc. and advances	Securities	Totaal	Public deposits	Banken
2 Juli '47	2,0	351,0	17,7	17,7	421,7	8,5	318,2
9 Juli '47	2,1	328,0	22,2	17,6	398,4	8,8	293,2
16 Juli '47	2,2	339,1	21,4	18,1	407,2	9,5	303,9
23 Juli '47	2,3	331,7	24,3	17,7	399,7	8,9	295,3

DE NEDERLANDSCHE BANK.

(Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmateriaal	Papier op het buitenland	Tegoeed bij corresp. in het buitenland en buitenlandse betaalmiddelen	Wissels, prom. enz. en open marktpapier	Beleningen
9 Juni '47	523.754	134.591	146.813	101	155.359
16 " '47	529.113	125.833	155.485	101	155.763
23 " '47	503.612	130.158	136.417	103	159.582
30 " '47	503.670	129.943	226.966	3	173.896
7 Juli '47	503.732	129.943	235.756	3	157.687
14 " '47	503.817	139.661	214.047	—	164.720
21 " '47	504.087	143.983	210.429	—	153.944
28 " '47	504.149	146.443	207.391	—	151.520

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldo in rekening-courant			
		's Rijks Schatkist	Geblokkeerde saldo van banken	Geblokkeerde saldo van anderen	Vrije saldo
9 Juni '47	2.746.711	938.096	54.533	37.563	559.478
16 " '47	2.719.236	946.969	59.783	37.809	582.307
23 " '47	2.709.037	813.570	31.557	37.269	722.720
30 " '47	2.760.188	865.845	49.788	35.003	718.550
7 Juli '47	2.752.018	874.031	30.533	35.505	724.780
14 " '47	2.723.679	872.849	43.736	36.357	730.059
21 " '47	2.722.155	855.806	46.145	38.046	740.887
28 " '47	2.768.323	810.252	46.561	35.882	738.182

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Totaal van de goudvoorraad 1)	Buitenlandse deviezen	Papier op België	Voorschotten op overheidsfondsen	Deel en pasmunt	Vorderingen op de Staat
12 Juni 1947	28.039	11.303	3.613	294	778	59.852
19 " 1947	28.102	11.842	3.102	271	806	51.897
26 " 1947	28.163	12.644	2.380	272	780	51.468
3 Juli 1947	28.025	12.207	5.709	368	773	49.883
10 " 1947	28.183	12.134	5.174	282	787	49.843
17 " 1947	28.196	12.282	5.260	197	806	49.288
24 " 1947	28.200	12.398	5.008	231	820	49.333

Data	Overheidsfondsen	Totaal activa 2)	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldo		Besluitwet van 6 Oct. '44 3)
				van de Schatkist	van anderen	
12 Juni 1947	637	162.732	76.174	3	5.049	544
19 " 1947	637	162.948	75.609	3	5.874	543
26 " 1947	637	162.697	75.380	1	5.838	541
13 Juli 1947	637	163.934	76.665	5	5.943	539
10 " 1947	637	163.388	76.711	3	5.307	538
7 " 1947	637	163.105	76.630	3	5.077	534
24 " 1947	637	163.062	76.484	4	5.213	534

- 1) Waarvan 10.493 miljoen frcs. onbeschikbaar goudsaldo na herwaardering van de goudvoorraad (Besluitwet no. 5 van 1-5-1944).
- 2) Waaronder begrepen de post „Emissiebank te Brussel“, ten bedrage van 64.597 miljoen frcs.
- 3) Deze post omvat: oude biljetten over te boeken op tijdelijk onbeschikbare of geblokkeerde rekeningen en niet aangegeven oude biljetten.

BANK VAN FRANKRIJK.

(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaalvoorraad	Disconto's en voorschotten	Voorschotten aan de Staat		
			Vaste	Schatkist	Bezettingskosten Duitsland
26 Juni 1947	82.817	134.618	99.449	95.000	426.000
3 Juli 1947	64.817	127.927	117.449	107.800	426.000
10 Juli 1947	64.817	143.457	117.449	106.700	426.000
17 Juli 1947	64.817	138.663	117.449	108.700	426.000

Data	Bankbiljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Staat	Diversen
26 Juni 1947	807.064	77.582	834	71.975
3 Juli 1947	829.732	83.639	800	80.853
10 Juli 1947	825.187	72.670	819	70.784
17 Juli 1947	816.457	75.724	759	74.020

VERKEER EN VERVOER IN NEDERLAND.

Omschrijving	Eenheid	Maandgem. 1938	Jan. 1947	Febr. 1947	Maart 1947	April 1947	Mei 1947
Indexcijfer vervoer wilde binnenvaart		100	82	6	100	165	153
Vervoer wilde binnenvaart waarvan brandstoffen	4.000 t.	917	751	60	920	1.510	1.399
Wilde binnenvaart, prestatie	mill. t/km	260	269	15	276	466	444
		127	119	8	117	223	205
Indexcijfer eigen vervoer te water		100	31	4	59	99	
Eigen vervoer te water	1.000 t.	600	183	26	356	593	
Idem, prestatie	mill. t/km	45	13	0,3	26	47	
Indexcijfer internat. binnenvaart (laadverm.)		100	18	1	23	33	37
Binnengekomen schepen	Aantal	6.146	1.025	63	1.067	1.570	1.759
Laadvermogen	1.000 t.	3.572	542	19	630	799	920
Lading		2.092	277	10	335	393	378
waarvan onder: Nederlandse vlag	"	1.566	196	5	230	289	286
" " Belgische vlag	"	126	79	5	101	99	86
Vertrokken schepen	Aantal	6.082	1.081	32	1.037	1.850	1.868
Laadvermogen	1.000 t.	3.494	599	11	535	965	1.014
Lading		2.252	226	1	197	428	579
waarvan onder: Nederlandse vlag	"	1.559	169	1	142	290	407
" " Belgische vlag	"	229	45	—	39	113	134
Schepen in doorvaart	Aantal	2.144	485	67	750	1.029	1.243
Laadvermogen	1.000 t.	1.427	329	75	561	776	912
Lading		1.051	176	23	297	460	532
waarvan onder: Nederlandse vlag	"	199	51	6	92	151	185
" " Belgische vlag	"	544	97	10	158	190	249
Indexcijfer zeevaart (inhoud)		100	33	31	35	38	44
Binnengekomen zeeschepen	Aantal	1.738	573	461	516	665	817
Bruto inhoud	1.000 R.T.	4.416	1.485	1.356	1.557	1.715	1.950
Idem, alleen geladen schepen	"	3.834	1.342	1.269	1.488	1.548	1.839
waarvan in lijnvaart	"		563	602	805	765	846
Vertrokken zeeschepen	Aantal	1.738	586	448	530	666	830
Bruto inhoud	1.000 R.T.	4.418	1.460	1.348	1.529	1.682	1.972
Idem, alleen geladen schepen	"	3.216	913	786	869	1.008	1.156
waarvan in lijnvaart	"		634	642	741	777	898
Goederenverkeer ter zee:							
Gelost bij invoer	1.000 t.	1.018	432	1.090	882	940	950
" " doorvoer	"	1.738	62	143	78	102	143
Geladen ¹⁾ bij uitvoer	"	484	139	95	85	127	154
" " doorvoer	"	1.421	89	131	34	91	168
Indexcijfer goederenvervoer Ned. Spoorwegen		100	99	92	109	113*	100*
Goederenvervoer Ned. Spoorwegen, totaal	1.000 t.	1.207	1.190	1.111	1.320	1.359*	1.203*
waarvan grensoverschrijdend	"	232	233	179	230	289*	226*
Reizigerskilometers Ned. Spoorwegen	1 miljoen	242	432	365	445	519*	540*
Tramwegen, vervoerde reizigers	1 miljoen	21,2	47,6	42,4	46,8	47,7	
Interloc. autobusdiensten; vervoerde reizigers	"	5,7	13,5	11,9	12,8	13,7	
Locale autobusdiensten; vervoerde reizigers	"	4,4	7,6	7,4	8,9	8,6	
Indexcijfer verkeer op de rijkswegen		100	117	110	128	147	152
Slachtoffers verkeersongevallen:							
Overleden	Aantal	65	53	22	43	77	72*
Ernstig gewond	"	368	449	235	356	512	540*
Licht gewond	"	918	376	237	359	522	532*
Indexcijfers:							
Overleden		100	82	34	66	118	111*
Ernstig gewond		100	122	78	97	140	147*
Licht gewond		100	41	26	39	57	63*

¹⁾ Bunkermateriaal e.d. niet inbegrepen.

* Voorlopig cijfer.

HET GOEDERENVERVOER OVER DE WEG.

Afgezien van gegevens, die gedurende enkele oorlogsjaren door de toenmalige Autobevrachtingsdienst werden verzameld, ontbrak tot nog toe een inzicht in de omvang van het vervoer door vrachtauto's. Aangezien het van groot belang werd geacht, dat naast de cijfers van het vervoer te water en per spoor ook wegvervoercijfers ter beschikking kwamen, is thans in samenwerking tussen het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, het Centraal Bureau voor de Statistiek, de Vakgroep Goederenvervoer langs de weg en de Eigen Vervoerders Organisatie met ingang van Januari 1947 een statistiek van het wegvervoer tot stand gekomen.

Deze statistiek berust op de opgaven, die de vervoerders verplicht zijn aan het C.B.S. op te zenden. Voor het ongeregelde beroepsvervoer en het eigen vervoer worden maandelijks de meest noodzakelijk geachte gegevens over de verkeers- en vervoersprestatie op een zo eenvoudig mogelijke wijze verstrekt; voor het geregelde beroepsvervoer (lijn- en bodediensten) worden, zij het in iets uitgebreider vorm, slechts de gegevens verlangd over het vervoer gedurende één week per drie maanden. In verband met het stabiele karakter van het geregelde vervoer werd dit voldoende geacht.

Bij de voorlopige bewerking van het grondmateriaal is gebleken, dat het te veel tijd zou vergen om met de publicatie van de cijfers van het wegvervoer over een bepaalde maand te wachten tot alle opgaven goed en volledig bij het C.B.S. zijn ontvangen. Voorlopig zal daarom de methode worden gevolgd, waarbij op grond van de wel beschikbare gegevens een zo nauwkeurig mogelijke raming wordt gemaakt van het geheel omvattende totaalcijfers. Wanneer na verloop van enige tijd wél alle opgaven kunnen worden verwerkt, zullen de ramingcijfers worden gecorrigeerd.

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek.

	Vervoer in miljoenen ton	Gemiddelde afstand der beladen rit	Gemiddeld laadvermogen der auto's
1. ongeregelde beroepsverv.	3,3	28 km	6,2 ton
2. geregeld beroepsvervoer	0,2		3,9 ton
Totaal beroepsvervoer	3,5		
3. eigen vervoer	2,9	45 km	2,4 ton
Totaal vervoer per auto	6,4		

De totale verkeers- en vervoersprestatie van het ongeregelde beroepsvervoer per vrachtauto over Maart 1947 vertoont het volgende beeld:

Ongeregeld beroepsvervoer per vrachtauto in Maart 1947.

Wagenpark	Beladen afgelegde km
Aantal vrachtauto's	16.780 × 1.000
Laadvermogen in 1.000 t.	103,3
waarvan met aanhangwagens	12,7
	2.634
Verkeersprestatie	Beladen laadvermogen × miljoen
Aantal ritten × 1.000	1.267
Afgelegde km × 1.000	36.747
waarvan m. aanhangwag.	3.968
Laadvermogen-tonkm	
× miljoen	227,8
Vervoerd gewicht in 1.000 ton	3.482
Lading-tonkm in miljoenen	
× miljoen	110,7
Beladingspercentage op de beladen ritten	78
incl. de leegloop	49
Vervoersprestatie	
Aantal beladen ritten	
× 1.000	717

STAAT Ia.

OVERZICHT VAN DE OPBRENGST DER RIJKSMIDDELEN ¹⁾,
Boekingstijdvak 1946/47. Directe Belastingen.

× f 1.000

Benaming der middelen	1 Jan. 1946 t/m ult. Dec. 1946	Jan. 1947	Febr. 1947	Mrt 1947	April 1947	Mei 1947	Juni 1947	Totaal 1 Jan. 1946 t/m ult. Juni 1947	Raming 1946
A. Voor het Rijk:									
Inkomstenbelasting	164.910	72.365	77.392	69.905	61.340	51.385	54.209	551.506	890.000
Vermogensbelasting	21.322	8.969	9.836	8.133	5.245	3.717	3.129	60.351	100.000
Winstbelasting	3.586	— 18	— 6	— 7	— 102	— 403	— 944	2.106	—
Vennootschapsbelasting	55.609	343	— 191	— 318	— 605	— 175	— 3.246	51.417	115.000
Vermog. bel. voor lichamen	10.374	18	— 18	— 19	— 10	— 33	— 299	10.013	33.000
Totalen	255.801	81.677	87.013	77.694	65.868	54.491	52.849	675.393	1.138.000
B. Voor het Gemeentefonds:									
Grondbelasting	25.164	510	86	676	— 16	— 17	— 91	26.312	23.000
Personele bel.	4.504	3.493	2.531	2.813	2.145	1.989	1.189	18.664	15.000
Ondernemingsbelasting	23.074	5.523	6.931	5.677	5.820	3.624	4.036	54.685	30.000
Totalen	52.742	9.526	9.548	9.166	7.949	5.596	5.134	99.661	68.000

¹⁾ Deze statistiek sluit aan bij die, opgenomen in „E.-S.B.” van 2 Juli 1947, blz. 537.

STAAT Ib.

Boekingstijdvak 1947/48. Directe Belastingen.

× f 1.000

Benaming der middelen	Jan. 1947	Febr. 1947	Mrt 1947	April 1947	Mei 1947	Juni 1947	Totaal 1 Jan. 1947 t/m ult. Juni 1947	Raming 1947
A. Voor het Rijk:								
Inkomstenbelasting	—	—	—	6	—	9	15	660.000
Vermogensbelasting	—	—	—	1	—	14	15	90.000
Winstbelasting	—	5	45	27	1.805	956	2.838	—
Vennootschapsbelast.	7.264	8.028	9.070	13.497	7.242	12.083	57.184	140.000
Vermog. bel. voor lichamen	654	402	479	1.274	727	839	4.375	36.000
Totalen	918	8.435	9.594	14.805	9.774	13.901	64.427	926.000
B. Voor het Gemeentefonds:								
Grondbelasting	—	—	186	7.415	5.341	4.929	17.871	23.000
Personele belasting	—	—	12	495	18	342	876	21.000
Ondernemingsbelast.	—	9	—	—	—	—	—	40.000
Totalen	—	9	198	7.910	5.359	5.271	18.747	84.000

STAAT II.

Kalenderjaar 1947. Overige middelen.

× f 1.000

Benaming der middelen	Jan. 1947	Febr. 1947	Maart 1947	April 1947	Mei 1947	Juni 1947	Totaal 1 Jan. 1947 t/m ult. Juni 1947	Raming 1947
Loonbelasting	52.280	38.057	20.013	58.278	36.381	16.283	221.292	340.000
Dividendbelasting	2.602	543	932	1.314	2.220	1.453	9.064	11.000
Commissarissenbelasting	350	220	96	222	95	117	1.100	1.000
Vereveningsheffing	20.960	13.960	8.774	21.176	12.467	6.548	83.885	150.000
Voorheffing op i.h. buitenland geaccumuleerde inkomsten	25	123	83	139	438	74	882	2.000
Superdividendbelasting	23	—	20	—	—	—	43	memorie
Herkapitalisatiebelasting	—	—	—	—	—	—	—	memorie
Rechten op de invoer	5.435	3.074	4.186	7.774	5.190	3.503	29.162	120.000
Statistiekrecht	274	170	423	635	546	379	2.427	1.300
Bijzondere wijnbelasting	26	17	52	68	37	23	223	400
Accijns op zout	133	140	1.128	454	42	122	2.019	7.000
Accijns op geds-tilleerd	4.122	4.866	4.415	4.542	4.779	5.215	27.939	30.000
Accijns op bier	1.646	2.232	1.264	1.435	2.772	2.468	11.817	32.000
Accijns op suiker	4.960	8.550	5.153	4.179	4.402	5.161	32.405	23.000
Accijns op tabak	11.513	8.355	12.637	8.634	12.263	13.724	67.126	120.000
Accijns op wijn	40	51	186	50	108	181	616	850
Belasting op gouden en zilveren werken	70	74	79	74	78	82	457	600
Omzetbelasting	45.656	40.283	25.631	47.047	37.855	21.688	218.160	330.000
Rechten v. zegel*)	964	605	1.298	1.223	1.331	859	6.280	10.000
Rechten van registratie	2.191	1.051	1.455	1.533	1.752	1.719	9.701	20.000
Rechten van successie enz.	5.304	6.515	5.916	5.993	5.918	5.945	35.591	60.000
Motorrijtuigenbelasting	1.777	1.657	2.236	4.095	2.968	2.670	15.403	20.000
Totalen	160.351	130.543	95.977	168.865	131.642	88.214	775.592	1.279.150

*) Hieronder begrepen zegelrecht, nota's van make-laars en commissi-onnaires in effecten

150

104

150

229

230

187

11.907

STAAT III

Kalenderjaar 1947.

Zekerheidsstellingen.

x f 1 miljoen.

	Geïnd- gurende de maand	Geïnd t/m einde van de maand	Nog te in- nen per ein- de v. d. maand	Afgeschre- ven gedure- nde de maand	Totaal ge- ïnd + nog in te vorderen t/m einde v. de maand	Totaal afge- schreven t/m einde v. de maand
T/m Dec. 1945	—	600	576	—	1.176	15
Jan. t/m						
Dec. 1946	953	1.553	729	112	2.282	127
Jan. 1947	47	1.600	675	9	2.275	136
Febr. 1947	45	1.645	643	9	2.288	145
Mrt 1947	30	1.675	635	11	2.310	156
April 1947	31	1.706	619	17	2.325	173
Mei 1947	31	1.737	604	27	2.341	200
Juni 1947	19	1.756	590	28	2.346	228

TOELICHTING BIJ HET OVERZICHT VAN DE OPBRENGST DER RIJKSMIDDELEN.

I. Directe belastingen.

Deze staten vermelden de definitieven, welke ontstaan door het opleggen van voorlopige en vorderingse aanslagen door de belastingdienst (debiteurenadministratie).

Het belastingtijdvak 1946/47 loopt bijv. voor de inkomstenbelasting van 1 Januari 1946 t/m 31 December 1947. Normaliter worden gedurende de eerste 12 maanden hiervan voorlopige aanslagen over 1946 geboekt, gedurende de laatste 12 maanden definitieve aanslagen over 1946 (vandaar de vergelijking van bijv. 1946/47 met raming 1946 en bijv. 1947/48 met raming 1947).

Voor andere belastingen loopt het boekingstijdvak 1946/47 van 1 Januari 1946 t/m 30 Juni 1947.

II. Overige middelen.

De staten vermelden het werkelijk in elke maand ontvangen bedrag (kasadministratie).

Bij omzetbelasting, loonbelasting en vereveningsheffing vindt de afdracht per kwartaal plaats (dus bijv. in Januari 1947 van de belasting over de omzet resp. uitbetaalde lonen van het 4e kwartaal van 1946).

III. Zekerheidsstellingen.

Dit zijn bedragen, die, vrijwillig of verplicht, door belastingplichtigen bij de ontvangers der belastingen zijn gedeponseerd. Zij dienen als vooruitbetaling op nog niet opgelegde aanslagen in bestaande belastingen en toekomstige aanslagen in vermogensaanwasbelasting en vermogensheffing.

De staten vermelden zowel de opgelegde zekerheidsstellingen als de betalingen daarop (dus zowel debiteuren- als kasadministratie) en voorts nog de afschrijvingen, die op de zekerheidsstellingen wegens de opgelegde aanslagen plaatsvonden.

Zie voor uitvoeriger toelichting de aantekening: „Opbrengst der Rijksmiddelen” in „E.-S.B.” van 28 Mei 1947, blz. 432.

KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE PAPIERFABRIEK N.V.

gevestigd te MAASTRICHT.

UITGIFTE van
f 1.000.000.— 3 1/2 pCt. Obligatiën,
in stukken groot nominaal f 1000.— aan toonder,
voorzien van halfjaarlijkse coupons, vervallende
1 Januari en 1 Juli,
tot de koers van 100 1/2 pCt.

Ondergetekende bericht, dat zij de inschrijving
op bovengenoemde Obligatiën openstelt op

DINSDAG 5 AUGUSTUS 1947,

van des voormiddags 9 uur tot des namiddags 4 uur,

bij hare kantoren te AMSTERDAM, ROTTERDAM,
's-GRAVENHAGE en MAASTRICHT.

Prospectussen en inschrijvingsbiljetten zijn bij de
kantoren van inschrijving verkrijgbaar.

INCASSO-BANK N.V.

AMSTERDAM, 29 Juli 1947.

Vacatures

N.V. PHILIPS' GLOEILAMPENFABRIEKEN

EINDHOVEN

Bij de Financiële Afd. wordt voor spoedige in-
dienststreding gevraagd

een econoom

in staat om na een korte periode van inwerken -
algemeen- en financieel-economische vraag-
stukken zelfstandig te onderzoeken.

Ervaring op dit gebied strekt uiteraard tot aan-
beveling. Leeftijd max. 45 jaar.

De onderhavige functie betekent voor de juiste
man een levenspositie, die dienovereenkomstig kan
worden gehonoreerd.

Brieven onder bijvoeging van recente foto, met
volledige gegevens, te richten tot de Afd. Personeel-
zaken der N.V., Willemstraat 20, Eindhoven, onder
motto „Fin. Econoom-E.S.B.”

LEVER BROTHERS & UNILEVER N.V.

Ter bestudering van de internationale handels-
problemen wordt gezocht een ervaren

jurist of econoom

Brieven met in linkerbovenhoek het woord
„Jurist/Econoom”, naam, adres, leeftijd en E. S.
no. 13 te richten aan de Centrale Personeel-
afdeling, Museumpark 1, Rotterdam.

Metaalbedrijf in West-Noord-Brabant zoekt

assistent v. d. hoofdboekhouder

Leeftijd ca. 30—35 jaar. Mogelijkheid van opvol-
ging. Vereist: M.O. Boekhouden, goede kennis mo-
derne kostprijsadministratie. Brieven met voll.
Inl. en verl. salaris te richten aan: Accountants-
kantoor Rijnberg en De Blaey, Statensingel 102b,
Rotterdam.

Herplaatsing wegens misstelling

De Provinciale Planologische Dienst voor
Zeeland te Middelburg roept gegadigden op
voor de betrekking van

sociaal-econoom

(geograaf), hoofd van de sociaal-economische
afdeling. Ervaring met survey-werk noodza-
kelijk. Salarisnormen met inbegrip van alle
toelagen, voor gehuwden f 4110—f 6740, voor
ongehuwden f 3933—f 6403.

Sollicitaties te richten vóór 15 Augustus 1947
aan de Directeur van het Bureau, Nieuw-
straat 27 te Middelburg.

◆ **Vacatures** ◆

De Centrale der Nederlandse Verbruikerscoöperaties zoekt voor haar hoofdkantoor te Rotterdam, een

CHEF

voor de afdeling

DOCUMENTATIE,

die in staat is, de afdeling zelfstandig op te bouwen volgens de eisen, welke hiervoor aan een grote onderneming kunnen worden gesteld.

Onder de afdeling Documentatie ressorteert o.a. de zorg voor het directie-, secretariaats- en commercieel-archief, de bedrijfsdocumentatie voor de commerciële afdelingen, het U.D.C. knipsel- en tijdschriftenarchief der afdelingen propaganda en publiciteit, de bibliotheek en de postbehandeling.

Gezocht wordt naar een leidinggevende kracht met veelzijdige belangstelling voor theoretische en praktische vraagstukken, goede zin voor samenhang, logica en nauwgezetheid.

Academische opleiding strekt tot aanbeveling. Salaris nader over een te komen.

Brieven met uitvoerige inlichtingen omtrent opleiding, loopbaan, enz., onder bijvoeging van een recente pasfoto, binnen 14 dagen na plaatsing te richten aan de afdeling Personeelszaken van de Coöperatieve Groot-handelsvereniging DE HANDELSKAMER „HAKA“ G.A., Postbus 6008 te Rotterdam, onder het motto „Documentatie“.

Gegadigden moeten geneigd zijn, zich aan een psycho-technisch onderzoek te laten onderwerpen.

Maakt gebruik

van onze speciale rubriek „Vacatures“ voor het oproepen van sollicitanten voor leidende functies.

Plak zomerzegels!

Verkrijgbaar bij vele plaatselijke comités en aan ALLE POSTKANTOREN

**DE
ARNHEM**

LEVENSVZERKERING-
MAATSCHAPPIJ

PERSONEELSVZERKERINGEN

„HOLLANDIA“

HOLLANDSCHE FABRIEK VAN MELK-
PRODUCTEN EN VOEDINGSMIDDELEN N.V.

HOOFDKANTOOR TE
VLAARDINGEN

ASSOCIATIE CASSA

KASSIERSINSTELLING

OPGERICHT IN 1806

Bewaarneming van Effecten

HEERENGRACHT 179 • AMSTERDAM-C

GROOTHANDEL

LEEST VOOR U
leest U „Groothandel“

★ Het weekblad „Groothandel“ overschouwt voor U het gehele terrein van de handel. Het licht U volledig (en in overzichtelijke vorm) in omtrent alles wat belangrijk is voor de handelsbetrekkingen met het buitenland.

Abonnementen kunnen direct ingaan. De abonnements-prijs van 2 Aug. af tot 31 Dec. a.s. bedraagt slechts f 6,25. Daarna f 15,— per jaar.

ADMINISTRATIE: POSTBUS 42 - SCHIEDAM

N.V. BRONSWERK

Huygen & Wessel — Becht & Dyserinck

**VERWARMING, VENTILATIE, LUCHTBEHANDELING,
PIJPLEIDINGEN**

Amersfoort, Amsterdam, Rotterdam, Apeldoorn, Leeuwarden, Sittard,
Vlissingen